

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ, ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА
КАФЕДРА ФІНАНСІВ, БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ ТА СТРАХУВАННЯ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Освітній ступінь *Магістр*

на тему „Організація і шляхи вдосконалення формування та використання активів у приватному підприємстві «Приватна агротогова фірма «Винниківська» Львівського району Львівської області»

Виконав: студент VI курсу, групи Фін – 61

Спеціальності 072 „Фінанси, банківська
справа та страхування”
(шифр і назва)

Бойчук Нестор Павлович

Керівник: Східницька Г. В.
(Прізвище та ініціали)

Рецензент: Удуд П. І.
(Прізвище та ініціали)

ДУБЛЯНИ 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ, ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА
КАФЕДРА ФІНАНСІВ, БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ ТА СТРАХУВАННЯ
Освітній ступінь **Магістр**
Спеціальність **072 „Фінанси, банківська справа та страхування”**
(шифр і назва напрямку підготовки, спеціальності)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____
(підпис)

к.е.н., доцент Грицина О. В.
(звання, ступінь, прізвище та ініціали)

„06” березня 2023 р.

ЗАВДАННЯ **НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ**

Бойчуку Нестору Павловичу

(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи „Організація і шляхи вдосконалення формування та використання активів у приватному підприємстві «Приватна агрогродова фірма «Винниківська» Львівського району Львівської області»

Керівник роботи к.е.н., доцент Східницька Г. В.
(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджена наказом ЛНУП _____

2. Термін здачі студентом закінченої кваліфікаційної роботи 10. 01. 2024 р.

3. Вихідні дані для дипломної роботи: статистичні дані, аналітичні записки, річна фінансова звітність за 2020-2022 рр.

4. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань, які потрібно розробити)

1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ І ФОРМУВАННЯ АКТИВІВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

1.1 Характеристика сутності активів і їх класифікація

1.2 Нормативно-правове забезпечення процесу формування активів суб'єктів господарювання

1.3 Методичні аспекти дослідження процесу формування активів

2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА

ВИКОРИСТАННЯ АКТИВІВ У ПРИВАТНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ «ПРИВАТНІЙ АГРОТОРГОВІЙ ФІРМІ «ВИННИКІВСЬКА»

ЛЬВІВСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

- 2.1 Оцінка організаційно-господарської та економічної діяльності об'єкта дослідження
- 2.2 Оцінка фінансового стану приватного підприємства «Приватної агроторгової фірми «Винниківська» Львівського району Львівської області
- 2.3 Формування та використання активів досліджуваного приватного підприємства

3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АКТИВІВ У ГОСПОДАРСТВАХ

- 3.1 Напрями оптимізації використання активів у ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області
- 3.2 Зарубіжний досвід організації процесу формування та використання активів у підприємствах аграрного профілю
5. Перелік графічного матеріалу: таблиці, рисунки

6. Дата видачі завдання „06” березня 2023 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів роботи
1	Отримання завдання. Вивчення рекомендованої літератури по темі КР. Написання аналітичного огляду. Вивчення об'єкта. Аналіз існуючого стану (складання програми; написання пояснювальної записки; підготовка картографічних матеріалів для кваліфікаційної роботи).	07.03.2023
2	Розробка перспективного рішення та його обґрунтування (написання перспективної частини; виготовлення планової основи для основного варіанту роботи).	13.06.2023
3	Розробка та обґрунтування пропозицій щодо реалізації роботи. Написання економічної частини роботи; висновків і пропозицій з реалізації роботи; кінцеве редагування пояснювальної записки; оформлення кінцевого варіанту роботи та інших графічних матеріалів, які представляються до захисту в ЕК).	11.10.2023
4	Кінцеве оформлення кваліфікаційної роботи (здача пояснювальної записки керівнику КР; виправлення його зауважень; здача КР на рецензування; кінцеве оформлення ілюстративних матеріалів, таблиць).	12.12.2023
5	Підготовка до захисту в ЕК. Попередній захист на випускній кафедрі (написання доповіді й погодження її з керівником КР; виправлення зауважень у графічній частині).	12.01.2024

Студент _____ Бойчук Н. П. _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ Східницька Г. В. _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

УДК: 336.77:658

Кваліфікаційна робота: 81 с. текстової частини, 9 рисунків, 14 таблиць, 63 бібліографічні джерела. Організація і шляхи вдосконалення формування та використання активів у приватному підприємстві «Приватна агропідприємства фірма «Винниківська» Львівського району Львівської області. Бойчук Н. П. Кваліфікаційна робота. Кафедра фінансів, банківської справи та страхування. Львів, ЛНУП, 2023.

Розкрито теоретичні основи організації та використання активів для суб'єктів господарювання. Подано економічну характеристику категорії «активи», проведено класифікацію активів у залежності від класифікаційних ознак, а також проведено аналіз нормативно-правового забезпечення формування й використання активів.

Висвітлено методологічні аспекти досліджуваної теми кваліфікаційної роботи.

Проведено аналіз організаційно-господарської і економічної діяльності приватного підприємства «Приватна агропідприємства фірма «Винниківська» Львівського району Львівської області. Оцінено фінансовий стан об'єкта дослідження, а також стану та ефективності використання матеріальних й нематеріальних активів приватного підприємства.

Узагальнено і запропоновано шляхи покращення забезпечення активами приватного підприємства «Приватна агропідприємства фірма «Винниківська» Львівського району Львівської області. Досліджено закордонний досвід процесу формування і поліпшення забезпечення активами у приватному секторі економіки.

Узагальнені результати дослідження теми кваліфікаційної роботи можна використати з метою покращення результатів об'єкта дослідження.

Ключові слова: активи, виробничі фонди, матеріальні активи, нематеріальні активи, основні засоби.

ЗМІСТ

	ВСТУП	6
	ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ І	
1	ФОРМУВАННЯ АКТИВІВ СУБ'ЄКТІВ	10
	ГОСПОДАРЮВАННЯ	
1.1	Характеристика сутності активів і їх класифікація	10
1.2	Нормативно-правове забезпечення процесу формування активів суб'єктів господарювання	20
1.3	Методичні аспекти дослідження процесу формування активів	25
	АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА	
	ВИКОРИСТАННЯ АКТИВІВ У ПРИВАТНОМУ	
2	ПІДПРИЄМСТВІ «ПРИВАТНІЙ АГРОТОРГОВІЙ	33
	ФІРМИ «ВИННИКІВСЬКА» ЛЬВІВСЬКОГО РАЙОНУ	
	ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	
2.1	Оцінка організаційно-господарської та економічної діяльності об'єкта дослідження	33
	Оцінка фінансового стану приватного підприємства	
2.2	«Приватної агроторгової фірми «Винниківська» Львівського району Львівської області	38
2.3	Формування та використання активів досліджуваного приватного підприємства	50
	ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ	
3	ВИКОРИСТАННЯ АКТИВІВ У ГОСПОДАРСТВАХ	58
3.1	Напрями оптимізації використання активів у ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області	58
3.2	Зарубіжний досвід організації процесу формування та використання активів у підприємствах аграрного профілю	69
	ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	78
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	82

АНОТАЦІЯ

Розкрито теоретичні основи організації та використання активів для суб'єктів господарювання. Подано економічну характеристику категорії «активи», проведено класифікацію активів у залежності від класифікаційних ознак, а також проведено аналіз нормативно-правового забезпечення формування й використання активів.

Висвітлено методологічні аспекти досліджуваної теми кваліфікаційної роботи.

Проведено аналіз організаційно-господарської і економічної діяльності приватного підприємства «Приватна агрогрова фірма «Винниківська» Львівського району Львівської області. Оцінено фінансовий стан об'єкта дослідження, а також стану та ефективності використання матеріальних й нематеріальних активів приватного підприємства.

Узагальнено і запропоновано шляхи покращення забезпечення активами приватного підприємства «Приватна агрогрова фірма «Винниківська» Львівського району Львівської області. Досліджено закордонний досвід процесу формування і поліпшення забезпечення активами у приватному секторі економіки.

Узагальнені результати дослідження теми кваліфікаційної роботи можна використати з метою покращення результатів об'єкта дослідження.

Ключові слова: активи, виробничі фонди, матеріальні активи, нематеріальні активи, основні засоби.

SUMMARY

The theoretical foundations of the organization and use of assets for business entities are revealed. The economic characteristics of the "assets" category were presented, the classification of assets was carried out depending on the classification features, as well as the analysis of the regulatory and legal support for the formation and use of assets was carried out.

Methodological aspects of the studied subject of the qualification work are highlighted. An analysis of the organizational, economic and economic activity of the private enterprise "Private agro-farming firm "Vynnykivska" of the Lviv district of the Lviv region was carried out. The financial state of the research object, as well as the state and efficiency of the use of tangible and intangible assets of the private enterprise, were assessed.

Ways to improve the provision of assets of the private enterprise "Private agro-grove firm "Vynnykivska" of the Lviv district of the Lviv region have been summarized and proposed. The foreign experience of the process of formation and improvement of provision of assets in the private sector of the economy was studied.

The generalized results of the research topic of the qualification work can be used to improve the results of the research object.

Key words assets, production funds, tangible assets, intangible assets, fixed assets.

ВСТУП

Сучасні тенденції макроекономічного регулювання та мінливість ринкового середовища визначають необхідність вдосконалення методів та інструментів управління активами, оскільки в умовах нестабільного ринкового середовища та недосконалості ринкових механізмів в Україні виникає об'єктивна необхідність дослідження теоретичних і практичних аспектів організації, формування та управління активами підприємницьких структур

Дослідження особливостей організації й формування активів у приватних господарствах доцільно спрямовувати на розробку теоретичних основ, вивчення та узагальнення світового досвіду формування активів в різних галузях економіки, адаптацію методів та інструментів досліджуваного процесу до умов вітчизняної економіки, розробку практичних рекомендацій для досліджуваного господарства.

Активи господарства є віддзеркаленням обсягу фінансово-економічних ресурсів суб'єктів господарювання. Їх можна розглядати як загальні майнові цінності, що належать підприємству і використовуються для отримання прибутку, а також і як економічні ресурси, контрольовані підприємством в результаті минулих подій і від яких очікуються економічні вигоди в майбутньому.

В умовах затяжної економічної та фінансової кризи дослідження в цьому напрямі мають бути зосереджені на виявленні та усуненні недоцільних та необґрунтованих державних рішень, які негативно впливають на суб'єктів сільськогосподарського виробництва. Формування активів сільськогосподарських підприємств тривалий час є пріоритетним напрямком розвитку виробничої сфери. Теоретичні дослідження особливостей формування активів агрофірм у сучасних умовах повинні бути направлені на узагальнення передового досвіду та розробка рекомендацій щодо покращення їх забезпеченості у усіх формах господарювання аграрного спрямування. Однак, дуже важливо, щоб одночасно не нівелювалися інтереси

малого та середнього аграрного бізнесу при цьому. Такий підхід підвищить конкурентоспроможність української аграрної продукції на світовому ринку та зміцнить продовольчу безпеку нашої країни.

Тематика кваліфікаційної роботи «Організація і шляхи вдосконалення формування та використання активів у приватному підприємстві «Приватна агротогова фірма «Винниківська» Львівського району Львівської області» вказує на актуальність сучасних умов господарювання в аграрній сфері. Діяльність агрофірм напряду залежить від наявного у них фінансово-економічного й ресурсного потенціалу. Останні у більшій мірі забезпечується наявними землями сільськогосподарського призначення, основними виробничими фондами (основними засобами, матеріальними й нематеріальними активами). Оборотним активам належить першочергова роль у формуванні витратної частини виробництва основних видів продукції, а це, має вагомий вплив на кінцеві результати діяльності фермерських суб'єктів господарювання. Саме обсяг оборотних активів забезпечує раціональне і ефективне ведення операційної діяльності, не применшуючи значення участі необоротних активів у функціонуванні фермерських господарств.

Багато уваги у працях вітчизняних та іноземних науковців приділено формуванню та використанню ативів у діяльності підприємницьких структур. Теоретичну основу дослідження склали наукові дослідження таких відомих вчених як А. Поддєрьогін, Л. Білосор, Л. Горецька, М. Дем'яненко, М. Малік, Н. Гуляєва, О. Гудзь, О. Непочатенко, С. Покропивний, Р. Нурієв, Н. Довганюк та ін. Проте, на сьогодні є ще ряд невирішених проблем у нормативно-правовому аспекті діяльності та узагальненні напрямів забезпечення активами агрофірм на основі сьогодні існуючих рекомендацій, а також поставленні нових акцентів на їх взаємодії з державними органами управління.

Метою кваліфікаційної роботи стало вивчення теоретичних питань економічної сутності активів суб'єкта господарювання, їх класифікації,

політики формування та використання активів у приватній агроторговій фірмі «Винниківська» Львівського району Львівської області, яку було обрано базою дослідження.

У відповідність із окресленою вище метою пропонувалося вирішити під час написання кваліфікаційної роботи наступні *завдання*:

- дослідити суть і зміст таких понять як „активи”, „оборотні і необоротні активи”, „основні засоби”, „матеріальні і нематеріальні активи” і ін.;

- розглянути класифікацію активів та визначити методи їх формування;

- висвітлити нормативно-правове забезпечення формування та використання активів на підприємстві;

- провести фінансово-економічну та організаційну характеристику об'єкта дослідження;

- здійснити розрахунок і вивчення основних показників, що характеризують фінансовий стан ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області й ефективність їх діяльності за 2020-2022 рр., а також визначити роль факторів і їх вплив на зміну значень окремих показників оцінки фінансового стану досліджуваної агрофірми;

- провести оцінку ефективності формування оборотних та необоротних активів об'єкта дослідження;

- пошуку напрямів покращення забезпечення активами ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області;

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи виступає фінансово - економічна діяльність ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області, результати якої відображені в річних фінансових звітах.

Предметом дослідження виступає комплекс теоретичних й практичних аспектів формування та використання активів у досліджуваній агрофірмі, а також особливості їх ефективного функціонування.

В процесі написання кваліфікаційної роботи нами приймалися за основу *загальнонаукові методи*. Серед них: абстрактно-логічний метод, графічний метод, синтез, монографічний метод, експертні оцінки, коефіцієнтний, економіко-статистичний, порівняльний аналіз, фінансових коефіцієнтів і ін.

Наукова новизна одержаних результатів. Проведені нами дослідження знайшли своє логічне відображення у окремих елементах новизни кваліфікаційної роботи:

- набуло подальшого розвитку визначення сутності активів господарств аграрного спрямування та обґрунтовано доречність застосування цього поняття у здійсненні характеристики структури їх фінансової звітності;

- визначено узагальнюючі показники ефективності використання основних виробничих фондів, основних засобів, що необхідні для забезпечення позитивних результатів фінансово-економічної діяльності у ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області;

- запропоновано напрями покращання забезпечення активами ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області в частині розробки конкретних рекомендацій покращення використання оборотних та необоротних активів, а також напрями оптимізації використання активів.

Основним підґрунтям для проведення теоретичних та практичних досліджень стали аналітичні матеріали, дані періодичних та інтернетвидань, монографії, нормативно-правове забезпечення, а також навчально-наукова література.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЙ І ФОРМУВАННЯ АКТИВІВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

1.1 Характеристика сутності активів і їх класифікація

Активи суб'єкта господарювання слід трактувати як сукупність ресурсів, які належать підприємству, мають грошову вартість і використовуються для отримання економічної вигоди. Ці ресурси можуть бути матеріальними (будинки, споруди, обладнання, запаси) або нематеріальними (патенти, авторські права, торгові марки). Це все, що має цінність і може бути перетворено на гроші.

До активів підприємства відносяться основні засоби (будівлі, споруди, машини та обладнання, транспортні засоби, інструменти та інші), матеріальні активи (патенти, авторські права, торгові марки, ліцензії, ноу-хау), оборотні активи (запаси сировини та матеріалів, готова продукція, дебіторська заборгованість, грошові кошти), фінансові інвестиції (акції, облігації, інші цінні папери).

Активи господарюючих суб'єктів важливі для ведення господарської діяльності, оскільки без активів підприємство не може виробляти продукцію або надавати послуги; отримання прибутку, бо активи використовуються для створення продукції або надання послуг, які потім продаються за гроші; забезпечення фінансової стійкості, позаяк активи є джерелом фінансових ресурсів для господарюючих суб'єктів.

У відповідності з НП(С)БО 2 «Баланс» активи підприємств поділяються на оборотні та необоротні. Оборотні активи - це та частина майна підприємства, яка втілена в матеріально-виробничих запасах, незавершених розрахунках, залишках грошових коштів і фінансових інвестиціях [48].

Активи підприємства – це економічні ресурси, які знаходяться під його контролем і використовуються для отримання доходу. Ці ресурси сформовані за рахунок інвестованого капіталу та мають детерміновану вартість (тобто, їх можна оцінити). У спрощеному трактуванні термін «активи підприємства» – це все, що має цінність і може бути використано для генерування прибутку.

Когорта вчених - Грицюк Е. О. Ляшенко А. Ф., Гнатишина Н. Д. визначають, що активи як кошти, які забезпечують грошові надходження власнику у вигляді прямих виплат (прибуток, дивіденди, рента) та прихованих виплат (зростання вартості підприємства, нерухомості, акцій) [15, С. 162-265]. Ми згодні з цим твердженням, але хочемо додати, що активи також є економічними ресурсами підприємства, які використовуються у процесі здійснення господарської діяльності.

Активи формуються для конкретних цілей цієї діяльності, відповідно до стратегії економічного розвитку підприємства. Вони є сукупністю майнових цінностей, які характеризують основу економічного потенціалу підприємства.

Активи – це економічний ресурс, який генерує дохід. Здатність приносити прибуток у процесі операційної або інвестиційної діяльності є одним із найважливіших характеристик активів підприємства. Грошові кошти на підприємстві спочатку формуються в процесі утворення статутного фонду. У подальшому вони інвестуються для забезпечення виробничо-господарської діяльності, розширення та розвитку виробництва. Саме так підприємства отримують можливість виробляти та збувати продукцію, отримувати доходи.

На думку багатьох вітчизняних економістів, досліджувану категорію слід пояснювати як сукупність економічних ресурсів, що відображені як майнові цінності, що можуть використовуватися в операційній, фінансовій чи інвестиційній діяльності суб'єкта господарювання з метою максимізації доходів у майбутньому.

Проте, Бланк О. І. із своїми однодумцями переконані, що ця категорія, передусім, характеризує господарські, які контролюються господарюючим суб'єктом в результаті операцій, які повинні будуть в майбутньому принести йому економічні вигоди. Вони розглядають активи як «контрольовані підприємством економічні інтереси, сформовані внаслідок інвестованого в них капіталу, які характеризуються детермінованою вартістю, продуктивністю та здатністю генерувати дохід, постійний оборот яких у процесі використання пов'язаний з чинниками часу, ризику та ліквідності» [8, С. 45-48].

Ознайомившись із дослідженням Безбородової Т. В., на думку якої категорію «активи господарства» пртрібно висвітлювати з організаційно-правового та фінансово-економічного боків, оскільки це допоможе в комплексі дослідити його сутність і дати повну йому економічну характеристику. Вона переконана, щ економічні критерії якнайповніше відображають економічні основи досліджуваного поняття, позаяк включає в себе грошові кошти і їх еквіваленти, інші фінансові активи, нерухоме майно, нематеріальні активи, рухоме майно і вкладення, запаси і витрати, інші активи, які не відображені у балансів [4, С. 21-23].

В ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» під терміном «активи» зазначено, що це ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигод у майбутньому [26].

Отже, узагальнюючи думки відомих вчених-економістів та дослідників, робимо висновок, що під активами господарства слід розуміти

сукупність економічних ресурсів, які знаходяться у його розпорядженні, під його контролем і використовуються для отримання доходу.

Для ефективної діяльності будь-якого підприємства необхідне майно – економічні ресурси, які є формою вираження майнових цінностей і використовуються для виробництва продукції, виконання робіт чи надання послуг.

Важливо розуміти, що майно відіграє важливу роль у виробничій діяльності, незалежно від форми власності чи виду діяльності підприємства.

Майно може бути власним або використовуватися на правах користування. У будь-якому випадку, воно має бути правильно обліковано та ефективно використовуватися, щоб забезпечити успішну роботу підприємства.

Ефективне використання майна передбачає його раціональне розміщення, використання за призначенням, забезпечення належного зберігання та догляду. Важливо також правильно організувати систему управління майном, щоб мати чітке уявлення про його наявність, стан та використання. Суб'єкти господарювання, які нехтують питаннями управління майном, ризикують втратити свою конкурентоспроможність та зазнати фінансових збитків.

Розглянемо загальноприйнятую класифікацію активів господарюючих суб'єктів. Активи підприємства можна класифікувати за різними ознаками. Найбільш поширеними є такі класифікації [1, С 11-13; 9, С. 41; 18, С.34-36; 28, С 211-212]:

1. За ступенем ліквідності активи поділяють на:

- Оборотні активи - активи, які можна швидко та легко конвертувати в гроші протягом одного року (наприклад, грошові кошти, дебіторська заборгованість, запаси).

- Необоротні активи - активи, які не можна швидко конвертувати в гроші протягом одного року (наприклад, основні засоби, нематеріальні активи).

2. За характером участі в господарському процесі вони бувають:

- Виробничі активи – це такі активи, які використовуються безпосередньо в процесі виробництва продукції або надання послуг (наприклад, основні засоби, виробничі запаси).

- Невиробничі активи – ті, які не використовуються безпосередньо в процесі виробництва (наприклад, інвестиції, довгострокова дебіторська заборгованість).

3. За способом придбання виокремлюють:

- Придбані активи - активи, які були придбані підприємством у інших організацій або фізичних осіб.

- Створені активи - активи, які були створені самим підприємством (наприклад, основні засоби, нематеріальні активи).

4. За місцем розташування активи поділяються на:

- Матеріальні активи, розташовані на території України: активи, які знаходяться на території України.

- Матеріальні активи, розташовані за межами України: активи, які знаходяться за межами України.

5. За видом діяльності розрізняють наступні групи активів:

- Операційні активи - активи, які використовуються в основній діяльності підприємства.

- Інвестиційні активи - активи, які не використовуються в основній діяльності підприємства, а призначені для отримання доходу (наприклад, інвестиції в інші компанії).

6. За рівнем ризику бувають:

- Низькоризикові активи (активи, які мають низьку ймовірність втрати вартості (наприклад, державні облігації)).

- Високоризикові активи (активи, які мають високу ймовірність втрати вартості (наприклад, акції)).

7. За правом власності існує такий розподіл активів:

- Власні активи: активи, які належать підприємству на праві власності.

- Орендовані активи: активи, які використовуються підприємством на правах оренди.

8. За терміном використання активи можуть бути:

- Короткострокові активи – такі, використовуються протягом одного року.

- Довгострокові активи – такі, використовуються протягом більш ніж одного року.

Важливо зазначити, що один і той самий вид активу може належати до кількох категорій за різними класифікаціями.

Якщо мова йде про активи, які доцільно розглядати з точки зору управління господарюючих суб'єктів, то можна виокремити наступні форми активів (рис. 1.1).

Рис. 1.1 Функціональні форми активів як об'єкта управління *

*-узагальнено автором роботи

Матеріальні активи – це майнові цінності підприємства, які мають фізичну форму. До них відносяться кошти (готівка, гроші на банківських

рахунках), незавершені капітальні вкладення (витрати на будівництво, реконструкцію, модернізацію основних засобів, які ще не завершені), устаткування, призначене до монтажу (обладнання, яке ще не введено в експлуатацію), виробничі запаси (сировина, матеріали, напівфабрикати, які використовуються для виробництва продукції), запаси малоцінних і швидкозношувальних предметів (інструменти, спецодяг, інші предмети, які використовуються протягом короткого періоду часу), обсяг незавершеного виробництва (продукція, яка не до кінця оброблена), запаси готової продукції (продукція, яка готова до продажу) та інші види матеріальних активів (земельні ділянки, будівлі, споруди, транспортні засоби) [31, С133-137; 34, С. 167-178]. Вони виступають важливою частиною економічного потенціалу підприємства та вони використовуються для виробництва продукції або надання послуг, а також для отримання доходу.

На думку автора, під нематеріальними активами виступають права, які має підприємство, і які не мають фізичної форми. До них відносяться права користування окремими природними ресурсами (право на користування ділянкою землі або родовищем корисних копалин); права на промислові зразки та моделі (патент на винахід або дизайн), торгова марка тощо. Нематеріальні активи можуть бути дуже цінними для підприємства. Вони можуть допомагати підприємству конкурувати на ринку, залучати клієнтів і отримувати прибуток [35; 39, С. 112-119; 46, С. 233-239].

Під категорією «фінансові активи» розуміються майнові цінності підприємства, які мають грошову форму. Це, як правило, грошові активи у національній валюті (готівка, гроші на банківських рахунках в гривнях); грошові активи в іноземній валюті (готівка, гроші на банківських рахунках в іноземній валюті); дебіторська заборгованість (борги інших підприємств або фізичних осіб перед даним підприємством), короткострокові фінансові вкладення (інвестиції в цінні папери, які мають термін погашення до

одного року), довгострокові фінансові вкладення (інвестиції в цінні папери, які мають термін погашення більше одного року).

Фінансові активи є важливим джерелом фінансування для господарюючих суб'єктів, позаяк використовуються для інвестування, розширення діяльності та отримання доходу [56, С. 189-190; 60, С. 156-162].

В складний для України час питання формування активів у бізнесовому середовищі стає одним із найважливіших для його функціонування. Важливо об'єктивно оцінювати свій фінансовий стан, щоб у повній мірі бачити всі виклики та можливості.

Структуризація джерел формування активів – це головне завдання керівництва та фінансово-планового відділу суб'єкта господарювання, щоб утриматися на плаву та забезпечити подальший розвиток.

Насамперед, необхідно оптимізувати співвідношення між власними, позиченими та залученими фінансовими ресурсами, а потім шукати шляхи додаткового залучення грошових надходжень.

Структура пасиву господарюючого суб'єкта показує, що джерела фінансування формують майновий фонд господарства, а співвідношення між власним і залученим капіталом свідчить про фінансову стійкість та спроможність у наступному періоді [62, С. 187-194].

Згідно з загальноприйнятою класифікацією, джерела формування активів господарства утворюються за рахунок власних (внутрішніх) і позичених (зовнішніх) грошових надходжень. Їх головна відмінність полягає в тому, що капітал отримується зсередини чи ззовні.

До власних джерел формування активів зараховують зареєстрований, додатковий, резервний капітали й нерозподілений прибуток, що накопичується в процесі функціонування господарюючого суб'єкта [64, С. 67-78].

А позикові (позичені) джерела формування активів господарства включають в себе весь обсяг фінансових ресурсів, які на тимчасовій основі

перебувають у володінні суб'єктів цього підприємства для досягнення поставлених цілей чи виконання певного роду завдань. Їх формують коротко- та довгострокові зобов'язання.

Аналіз пасивів підприємства дає можливість оцінити джерела формування його майнового фонду. Співвідношення власного та залученого капіталу є важливим показником фінансової стійкості та спроможності підприємства функціонувати в наступних періодах.

Загальноприйнята класифікація поділяє джерела формування активів на власні (внутрішні) та позичені (зовнішні) [57, С. 23-24].

Головна відмінність між ними полягає в тому, звідки надходить капітал - зсередини підприємства чи ззовні.

До власних джерел належать зареєстрований капітал – сума коштів, внесених власниками при створенні підприємства; додатковий капітал – обсяг коштів, отриманих в результаті додаткової емісії акцій, переоцінки основних засобів тощо; резервний капітал – фонд, який створюється для покриття можливих збитків; нерозподілений прибуток – частина прибутку, яка залишається в розпорядженні підприємства після сплати податків і дивідендів [58, С. 8-12].

До позичених джерел відносять короткострокові зобов'язання (кредити та інші зобов'язання, які мають бути погашені протягом одного року) і довгострокові зобов'язання (кредити та інші зобов'язання, які мають бути погашені протягом більш ніж одного року).

Рис. 1.2 Структура оборотних активів*

*-узагальнено автором роботи

Джерела формування активів суб'єкта господарювання включають в себе власний і позиковий капітал [6, С. 378-381]. Позитивним моментом виступає те, що у підприємства з'являються додаткові фінансові можливості, однак поряд і х можливостями виникають і зобов'язання, які можуть мати як короткостроковий, так і довгостроковий характер перед державними органами влади, фінансово-кредитними установами, позичальниками чи замовниками.

Як відомо, фінансовою основою діяльності будь-якого господарюючого суб'єкта виступає власний капітал (загальний обсяг власних фінансових ресурсів). Під поняттям власний капітал слід розуміти частину активів підприємства, яка залишається в його розпорядженні після відрахування всіх його зобов'язань [9, С. 203-206]. Іншими словами, це те, що належить суб'єкту господарювання після того, як воно сплатило всі свої борги. Власний капітал формується за рахунок:

- внесків засновників при створенні підприємства.
- прибутку, який залишається після сплати податків та інших платежів.
- амортизаційних відрахувань основних засобів.
- резервів, що створюються для покриття можливих втрат.
- обсягу додаткового капіталу, що виникає внаслідок емісії акцій або курсових різниць.

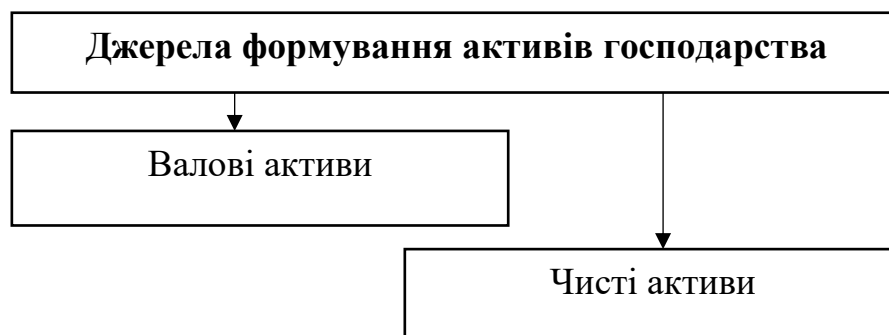

Рис. 1.3 Джерела формування активів господарства*

**-узагальнено автором роботи*

Валові активи формуються як сукупність усіх активів підприємства, які відображаються в його балансі, до яких входять оборотні активи (грошові кошти, дебіторська заборгованість, запаси, передоплати тощо), необоротні активи (основні засоби, нематеріальні активи, довгострокові інвестиції тощо). Визначення обсягу чистих активів розраховується як різниця між валовими активами та зобов'язаннями господарюючого суб'єкта.

Як відомо, категорію джерел формування активів формують кошти, за рахунок яких підприємство формує свої активи. Їх можна поділити на дві групи: власні джерела (зареєстрований капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток тощо) та залучені джерела (кредити, позики, векселі тощо).

Важливо розуміти, що структура джерел формування активів впливає на фінансову стійкість підприємства. Чим більше власних джерел у підприємства, тим воно більш стійке до фінансових ризиків. На цій основі приходимо до висновку, що оцінці джерел формування активів повинна приділятися особлива увага, позаяк вони визначають фінансову стійкість підприємства, ефективність використання його фінансових ресурсів, а також його інвестиційну привабливість підприємства [10, С. 51-55].

Інформація про джерела формування активів міститься в бухгалтерському балансі господарюючого суб'єкта.

Отже, узагальнююче вищевисвітлене, підкреслюємо необхідність дослідження організації та формування активів для кожного господарюючого суб'єкта та правильного розуміння сутності цієї категорії та окремих визначень складових її формування. Такий підхід до розуміння вивчення і висвітлення ключових елементів життєдіяльності господарств

сприяють кращому позиціонуванню їх на ринку, зміцнюють їх конкурентні переваги та визначають додаткові можливості, визначають місце й роль у галузі.

1.2 Нормативно-правове забезпечення процесу формування активів суб'єктів господарювання

Формування аналітичного процесу активів господарюючих суб'єктів є важливим завданням для вітчизняних товаровиробників. Однак, він важливий, оскільки допоможе їм покращити процес управління оборотними активами, приймати більш обґрунтовані управлінські рішення, а також підвищити ефективність використання активів. Спробуємо виокремити 3 напрямів, які допоможуть оптимізувати процес формування активів у господарствах.

1. Вплив на достовірність та аналітичність інформації. Ефективне формування аналітичного процесу активів забезпечує достатню достовірність інформації, яка використовується для прийняття управлінських рішень. Це, в свою чергу, сприяє підвищенню аналітичності інформації, що дозволяє краще розуміти та прогнозувати рух оборотних активів.

2. Вплив на оперативне та стратегічне управління у господарстві. Достовірна та аналітична інформація про оборотні активи є критично важливою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень на оперативному та стратегічному рівнях. Це може включати рішення щодо управління запасами, дебіторською заборгованістю, кредиторською заборгованістю, інвестиціями в оборотні активи.

3. Контроль за збереженням та раціональним використанням активів. Важливим аспектом управління активами є контроль за їх збереженням та раціональним використанням - впровадження системи контролю за рухом

активів, аналіз ефективності їх використання, розробка та впровадження заходів щодо підвищення ефективності використання активів.

Таким чином, вважаємо, що окрім загальних підходів до формування активів у господарствах слід дотримуватися і володіти ґрунтовними знаннями нормативно-правової бази їх функціонування з максимальною віддачею [47, С. 33-38].

Подальший розвиток систем та правових механізмів формування активів можливий у разі доцільності поглиблення теоретичних досліджень (подальший розвиток систем та правових механізмів формування активів настійно вимагає поглиблення теоретичних досліджень цієї найважливішої для фінансового менеджменту категорії.). Це обумовлено тим, що активи є основою фінансового стану підприємства, і від їх формування та ефективного використання залежить його успішність. Також реалізація правового забезпечення можлива через всебічний розгляд сутнісних характеристик активів. Одним із пріоритетних напрямків теоретичних досліджень має стати всебічний розгляд сутнісних характеристик активів, таких як економічний зміст, класифікація, оцінка, облік та управління. На основі вивчення міжнародного досвіду, варто враховувати їх передовий досвід у питанні формування активів у господарствах та адаптовувати кращі зарубіжні практики до вітчизняних умов.

Нормативно-правове забезпечення – це сукупність відомостей про право, які містяться у різних джерелах. Для суб'єктів господарювання важливо знати та розуміти правову інформацію, яка регулює їх діяльність. Джерелами правової інформації для суб'єктів господарювання виступають законодавчі акти (нормативні акти, прийняті Верховною Радою України. Вони мають найвищу юридичну силу. До законодавчих актів, що регулюють діяльність суб'єктів господарювання, належать Конституція України, Господарський кодекс України, Цивільний кодекс України, Податковий кодекс України, Трудовий кодекс України, інші закони України) та підзаконні нормативно-правові акти (нормативні акти,

прийняті на підставі та на виконання законів України. Вони мають меншу юридичну силу, ніж закони. До підзаконних нормативно-правових актів, що регулюють діяльність суб'єктів господарювання, відносимо Постанови Кабінету Міністрів України, накази міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, рішення місцевих органів влади).

Спробуємо сформулювати ключові компоненти нормативно-правового забезпечення щодо регулювання аналітичного процесу активів у підприємстві.

У табл. 1.1 узагальнено основні складові нормативно-правового забезпечення, які формують понятійно-сутнісний апарат обширеної категорії «активи» та її складових.

Таблиця 1.1 Ключові компоненти нормативно-правового забезпечення щодо регулювання аналітичного процесу активів господарюючого суб'єкта

Нормативно-правовий документ	Сутність визначення згідно нормативно-правового документу
Податковий кодекс України	Нематеріальні активи - це об'єкти інтелектуальної власності, у тому числі промислової власності, а також інші подібні права, визнані в порядку, встановленому відповідним законодавством, об'єктом права власності платника податку.
П (С) БО 8 «Нематеріальні активи»	Нематеріальний актив - немонетарний актив, який не має матеріальної форми, може бути ідентифікований і утримується підприємством з метою використання протягом періоду більше одного року (або одного операційного циклу, якщо він перевищує один рік). для виробничих, торговельних, адміністративних потреб або здачі в оренду іншим особам
П (С) БО 9 «Запаси»	Запаси - активи, які утримуються для подальшого продажу (розподілу, передачі) за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством.
П (С) БО 10 «Дебіторська заборгованість»	Дебіторська заборгованість - сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату. Довгострокова дебіторська заборгованість - сума дебіторської заборгованості, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після дванадцяти місяців з дати балансу. Поточна дебіторська заборгованість - сума дебіторської заборгованості, яка виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом дванадцяти місяців з дати

	балансу. Дебіторська заборгованість визнається активом, якщо існує ймовірність отримання компанією майбутніх економічних вигод і її сума може бути достовірно визначена
П (С) БО 12 «Фінансові інвестиції»	Фінансові інвестиції – це активи, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку (відсотки, дивіденди тощо), збільшення вартості капіталу чи інших вигод для інвестора. Фінансовими інвестиціями можуть бути акції, частки в статутному капіталі, інші корпоративні права, а також боргові цінні папери (векселі, ощадні сертифікати, облігації)
П (С) БО 16 «Витрати»	Витрати — це зменшення економічних вигод унаслідок вибуття та/або зменшення вартості активів (грошових коштів, їх еквівалентів або будь-якого іншого майна в матеріальній чи нематеріальній формі) та збільшення зобов'язань (навіть якщо актив не був створений як результат їх виникнення)
Порядок експертної оцінки нематеріальних активів	Нематеріальні активи - об'єкти права інтелектуальної власності, інші об'єкти права власності та користування.
НП (С) БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	Активи - ресурси, контрольовані підприємством в результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до економічних вигод у майбутньому.

**-узагальнено автором роботи на основі 4,10,48-55*

Розгляд нормативно-правового забезпечення формування активів у господарстві на ранніх стадіях планування процесу є важливим фактором його успішного здійснення. Це допомагає:

1. Забезпечити відповідний рівень законності. Нормативно-правове забезпечення формування активів визначає правила та процедури, яких необхідно дотримуватися при аналізі та оцінці, нарахуваннях та відрахуваннях і ін. Це допомагає гарантувати, що процес буде законним і відповідатиме чинному законодавству.

2. Діяти в узгодженій послідовності, існує єдиний підхід до здійснення процесу формування загальних категорій і форм активів для всіх учасників економічних відносин та сприяє уникненню хаосу та неузгодженості дій.

3. Захистити права та інтереси учасників економічних відносин - як господарюючих суб'єктів, так і органів державного забезпечення (податкові органи, органи соціального забезпечення та соціального захисту, фінансово-кредитні установи тощо) , оскільки саме нормативно-

правове забезпечення визначає для усіх відповідні умови діяльності і реалізації потенційних прав та інтересів.

4. Підвищувати ефективність процесу формування та використання активів у господарстві в частині оптимізації окремих процедур, усунення дублювання функцій та підвищення прозорості.

5. Знизити ризики, пов'язані з досліджуваним процесом у господарствах процесом, позаяк нормативно-правові акти чітко визначають правила та процедури, а також визначають відповідальності за їх порушення.

Функціонування суб'єктів бізнесу повинно здійснюватися у відповідності до правового поля, оскільки, окрім їх обов'язку, це врегульовує відносини із партнерами, контрагентами; є підґрунтям для захисту прав працівників та умов їх праці; допомагає підприємствам дотримуватися законів та уникнути штрафів, санкцій та інших негативних наслідків; визначає правила укладення та виконання договорів, а також порядок вирішення спорів; допомагає захистити свої права та інтереси у відносинах з контрагентами; сприяє створенню сприятливого бізнес-клімату; сприяє залученню інвестицій та стимулюванню розвитку підприємництва; допомагає їм вдосконалити свою діяльність та зробити її більш ефективною [59, С. 125-129; 61, С. 245-248].

У разі недотримання нормативно-правового забезпечення або його недосконалість може призвести до негативних наслідків – таких, як порушення законодавства та прав працівників, спори з контрагентами, несприятливий бізнес-клімат та низька ефективність діяльності

Тому, нормативно-правове забезпечення є важливим фактором успішного ведення бізнесу.

1.3 Методичні аспекти дослідження процесу формування активів

Для досягнення заданих темпів розвитку операційної діяльності підприємства важливо сформувавши достатній обсяг та необхідний склад активів. Цей процес розпочинається із визначення потреби в активах. На цьому етапі необхідно чітко визначити, які активи та в якій кількості знадобляться для ведення операційної діяльності. А зробити це можна шляхом аналізу виробничого процесу, прогнозування обсягів продажів та інших факторів, що впливають на потребу в ресурсах. Далі слід перейти до оптимізації співвідношення активів [17, С. 122-129; 19, С 55]. Після визначення потреби в активах важливо правильно розподілити ресурси між різними їх видами з метою максимізації ефективності використання капіталу та досягнення оптимального балансу між ліквідністю, рентабельністю та ризиком. І на завершення досліджуваного процесу доцільно залучати найефективніших активи, при цьому важливо враховувати не лише їх вартість, але й такі фактори, як продуктивність, надійність та потенційна дохідність у майбутньому [22, С. 235-239].

Будь-яке наукове дослідження потребує чіткої методики, що являє собою сукупність методів і способів його проведення. Вибір методики дослідження має ґрунтуватися на наступних принципах:

- максимальне розкриття питання. Методика дослідження повинна бути спрямована на те, щоб максимально глибоко вивчити всі аспекти досліджуваної проблеми.
- Всебічність - потрібно використовувати різноманітні методи дослідження, щоб отримати повну картину досліджуваного явища.
- Практична спрямованість – базується на розробці практичних шляхів вирішення досліджуваної проблеми.

Всі методи наукового дослідження поділяються на дві категорії [23, С 12-19]:

1. Загальнонаукові методи - методи, які використовуються в усіх науках без винятку. До них відносяться такі методи, як спостереження, експеримент, аналіз, синтез, дедукція, індукція та інші. Загальна

методологія, що ґрунтується на теорії пізнання та принципах діалектики, визначає основи використання загальнонаукових методів.

2. Специфічні методи. Це методи, які використовуються в певних науках або галузях знань. Їх розробка ґрунтується на законах та принципах відповідних наук. Специфічні методи дослідження спрямовані на створення теорій та пояснення закономірностей розвитку конкретних об'єктів та явищ.

Під час виконання кваліфікаційної роботи нами було застосовано загальнонаукові методи, які допомогли сформулювати усталені закономірності й тенденції економічних явищ та подій. Також використовувалися специфічні наукові прийоми й засоби, що лягли в основу більш глибокого вивчення особливостей формування активів у господарствах без прив'язки до їх організаційно-правової форми.

Загальнонаукові методи дослідження використовуються в усіх галузях науки і пізнання [23, С. 11]. До них відносять:

- ✓ спостереження - це цілеспрямоване сприйняття об'єкта дослідження з метою його вивчення;
- ✓ порівняння – це виявлення схожих явищ та відмінностей між об'єктами дослідження;
- ✓ аналіз – це розчленування об'єкта дослідження на складові частини для їх детального вивчення;
- ✓ синтез – розуміємо як об'єднання складових частин об'єкта дослідження в єдине ціле;
- ✓ абстрагування – це виділення суттєвих ознак об'єкта дослідження та відволікання від несуттєвих;
- ✓ узагальнення - виявлення загальних закономірностей на основі вивчення окремих випадків;
- ✓ індукція - формування загального висновку на основі вивчення окремих випадків;

✓ дедукція - це формулювання індивідуальних (окремих) із загального положення.

✓ Моделювання - створення моделі об'єкта дослідження для його вивчення [24, С. 9-11].

До економічних методів дослідження специфічного пізнання слід зарахувати:

- метод економіко-математичного моделювання Сутність його полягає у створенні математичних моделей економічних процесів для їх вивчення;

- балансовий метод. Забезпечує вивчення економічних явищ на основі балансів, які відображають співвідношення між різними економічними показниками;

- індексний метод дозволяє досліджувати динаміку економічних явищ за допомогою індексних величин;

- метод порівняльного аналізу застосовують у тих випадках, коли потрібно порівняти економічні показники різних організаційно-правових форм господарювання, галузей тощо.

Досліджуючи структурні особливості активів господарства, розкрили сутність та доцільність поділу активів нормовані та ненормовані у відповідності до методики їх планування. Ненормовані оборотні активи – це активи, для яких не розраховується норматив. Серед них: грошові кошти в касі та на рахунках у банках, кредиторська заборгованість та інші оборотні активи.

Під нормованими оборотними активами розуміють активи, для яких розраховується норматив. До них відносяться виробничі запаси, готова продукція, незавершене виробництво, витрати майбутніх періодів, інші.

Роль нормативів оборотних активів визначається їх нормуванням у виробничому процесі.

Розрахунок нормативів (мінімальної потреби) для нормованих оборотних активів сприяє забезпеченню їх ефективного використання,

підтримці нормального процесу виробництва та дозволяє уникнути надмірних запасів або дефіциту оборотних коштів.

Використовують три найоптимальніші методи нормування оборотних активів у практичній діяльності господарств. На рис.1.4 зображено методи дослідження, які найчастіше використовують. Отже, ці методи у сукупності сприяють ефективному управлінню оборотними активами у підприємстві, оскільки сприяють глибинному аналізу усіх структурних елементів оборотних активів і вказують на оптимальний інструментарій для їх нормування.

Аналітичний метод нормування оборотних активів відрізняється від інших методів тим, що він не передбачає розрахунок нормативу для кожного елемента оборотних активів окремо. Замість цього, сукупний норматив на плановий рік розраховується на основі наступних факторів:

- чинного нормативу в поточному році. Це такий норматив, який використовується в поточному році для розрахунку потреби в оборотних активах.
- зміни обсягу виробництва - прогнозоване збільшення або зменшення обсягу виробництва в плановому році порівняно з поточним роком.
- Розміру прискорення обігу оборотних активів - це також прогнозоване скорочення тривалості одного обороту оборотних активів в плановому році порівняно з поточним роком [23, С. 18].

Рис. 1.4 Найоптимальніші методи нормування оборотних активів господарств*

*-узагальнено автором роботи

Механізм розрахунку нормативу оборотних активів аналітичним методом передбачає:

Норматив оборотних активів = Чинний норматив * (1 + Коефіцієнт зміни обсягу виробництва) * (1 - Коефіцієнт прискорення обігу оборотних активів)

Перевагами аналітичного методу нормування оборотних активів виступає простота розрахунку, а також не потребує детального аналізу окремих елементів оборотних активів. Проте, поряд із перевагами є ряд неточностей, які впливають на основі проведення цього аналізу. А саме не дає чіткої картини потреби в оборотних активах для кожного елемента та може призвести до неточностей, якщо прогноз зміни обсягу виробництва або прискорення обігу оборотних активів буде неточним.

Метод прямого рахунку є одним з найпоширеніших методів нормування оборотних активів. Він полягає в наступних етапах:

1. Розрахунок норм оборотних активів. Норма оборотних активів для кожного елемента (наприклад, виробничі запаси, готова продукція, дебіторська заборгованість) визначається на основі діючих нормативів або за допомогою економіко-математичних методів.

2. Розрахунок нормативів оборотних активів. Норматив оборотних активів для кожного елемента розраховується шляхом множення норми на прогнозований обсяг виробництва або продажів.

3. Розрахунок сукупного нормативу оборотних активів. Сукупний норматив оборотних активів розраховується шляхом додавання нормативів для всіх елементів [30, С. 18-19].

До переваг вище описаного методу зараховують точність розрахунку і детальний аналіз потреби в оборотних активах для кожного

елемента Серед недоліків виокремлюють складність розрахунку та вимагає детальної інформації про окремі елементи оборотних активів.

Останнім методом, який формує методологію нормування оборотних активів є метод коефіцієнтів. Він, як правило, використовується для розрахунку нормативу власних оборотних активів на плановий рік й ґрунтується на нормативі, що діяв у попередньому році (норматив, який використовувався в попередньому році для розрахунку потреби у власних оборотних активах) та розмірі змін відповідних запасів та витрат (прогнозоване збільшення або зменшення запасів та витрат в плановому році порівняно з попереднім роком).

Формула для розрахунку нормативу власних оборотних активів методом коефіцієнтів:

$$\text{Норматив власних оборотних активів} = \text{Норматив попереднього року} * (1 + \text{Коефіцієнт зміни запасів}) * (1 + \text{Коефіцієнт зміни витрат})$$

Серед сильних сторін цього методу виступає простота розрахунку та те, що він не потребує детального аналізу окремих елементів оборотних активів. Слабкими вважаються його такі особливості: не дає чіткої картини потреби у власних оборотних активах для кожного елемента та може призвести до неточностей, якщо прогноз зміни запасів або витрат буде неточним.

Проаналізувавши ці методи, приходимо до висновку, що для підприємств, які мають стабільну фінансово-господарську діяльність, рекомендується використовувати метод прямого рахунку, а для таких, які мають сезонні коливання обсягів виробництва або продажів, рекомендується використовувати метод коефіцієнтів. З метою впровадження нових технологій або освоєння нових ринків, рекомендується використовувати метод аналітичного розрахунку. Такий підхід добре підходить для різних суб'єктів господарювання, оскільки є можливість застосовувати кожен із них предметно, виходячи із напрямку їх діяльності та пріоритетів операційної діяльності.

Під час написання кваліфікаційної роботи нами було використано метод спостереження в частині дослідження тенденцій діяльності приватних аграрних підприємств у непростих умовах дій воєнного стану та отримання інформації про організаційно-економічну, операційну та фінансову діяльність ПП «ПАФ «Винниківська».

За допомогою методу порівняння ми мали можливість визначити схожості й відмінності у функціонуванні господарств одної і тої ж організаційно-правової форми господарювання, а відтак і пошук спільних рис у їх діяльності та узагальнення факторів, які мали місце у процесі здійснення операційної діяльності. Також нами був використаний метод вимірювання, сутність якого полягає в узагальненні прийомів і операцій, за допомогою яких визначають числове значення фізичної величини. Такий метод застосовували для цілісного і кількісного виміру вхідних і вихідних грошових потоків об'єкта дослідження, загальних витрат, вартості господарства тощо.

Слід відмітити, що з метою більш глибокого дослідження реального стану наявних активів у господарстві, доцільно здійснювати аналіз тенденцій їх формування. Для цього співставляють темпи приросту середньої величини активів із середніми темпами приросту планових показників фінансових результатів діяльності досліджуваного господарства, як то обсяг виручки від реалізації виробленої продукції, рівня валового чи чистого прибутку тощо.

Планова система організації та формування активів виступає основою його комплексної системи дій господарюючого суб'єкта у вигляді складання фінансових планів і нормативних показників сприяння розвитку в частині подальшого забезпечення необхідного обсягу фінансових ресурсів. , власність тощо.[15, С. 13-15].

Отже, в основі проведеного дослідження лежать результати використаних багатьох наукових інструментів методів, прийомів, за

допомогою яких стало можливим здійснити їх на високому фаховому й методичному рівнях.

Існує багато методичних підходів задля систематизації інформації, яка використовується для проведення об'єктивних досліджень. Важливо підкреслити, що доцільність використання наукових методів для детального аналізу формування активів в діяльності ПП «ПАФ «Винниківська» залежить від конкретних потреб дослідження на різних його етапах проведення.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ АКТИВІВ У ПРИВАТНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ «ПРИВАТНІЙ АГРОТОРГОВІЙ ФІРМИ «ВИННИКІВСЬКА» ЛЬВІВСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

2.1 Оцінка організаційно-економічної та господарської об'єкта дослідження

Під організаційно-економічною характеристикою господарюючого суб'єкта, як правило, розуміють цілісний оцінку діяльності господарства, яка містить інформацію про організаційну будову, економічний стан, господарську (операційну) діяльність, маркетингову політику та інші аспекти його функціонування. Її, як правило, використовують для подальшого аналізу фінансового стану суб'єкта бізнесового середовища, а також визначення конкурентних умов й перспективних напрямів його діяльності. Така характеристика виступає ключовим важелем для здійснення аналізу діяльності досліджуваного господарства та прийняття

ефективних управлінських рішень.

Адміністративна частина ПП «ПАФ «Винниківська» знаходиться на відстані 35 км від м. Пустомити та 10 км від м. Львова в с. Чижки. Обласний і районний центри виступають в якості головних пунктів реалізування сільськогосподарської продукції. Операційна діяльність досліджуваного господарства здійснюється віддалено, оскільки виробничі потужності розташовані у селах Чишки, Дмитровичі, Виннички та Чижикові.

Зручна дорожня інфраструктура та вигідне розташування господарства дозволяють економно та ефективно транспортувати продукцію до ринків збуту.

Основний вид діяльності ПП «ПАФ «Винниківська» зконцентрована на виробництві та реалізації сільськогосподарської продукції, розвитку сировинної і матеріальної бази, здійсненні капітальних інвестицій, участі і практичній роботі у спільних інвестиційних проектах. Об'єкт дослідження самостійно займається вирощуванням зернових культур, попри те, що й спеціалізується на вирощуванні овочів та картоплі.

У господарстві на відповідному рівні здійснюється бухгалтерський, фінансовий й податковий обліки, що визначаються як наказами внутрішнього характеру, так і на законодавчому рівні.

Керівник підприємства, а він виступає і її власником, здійснює управлінську діяльність. Так, як функціонування агрофірми торкається різноманітних сфер діяльності, як економічної, так і організаційно-виробничої, усі зусилля управлінця спрямовуються на їх вирішення. Формою власності підприємства є приватна, а сфера діяльності спрямована на виробництво, переробку та реалізацію аграрної продукції. Діяльність господарства також зорієнтоване на інші види діяльності серед яких можна виокремити зусилля спрямовані на створення нових робочих місць, надання сервісних послуг, маркетингову діяльність.

Організаційну будову досліджуваного господарства ПП «ПАФ

«Винниківська» спробуємо схематично відобразити на рис. 2.1.

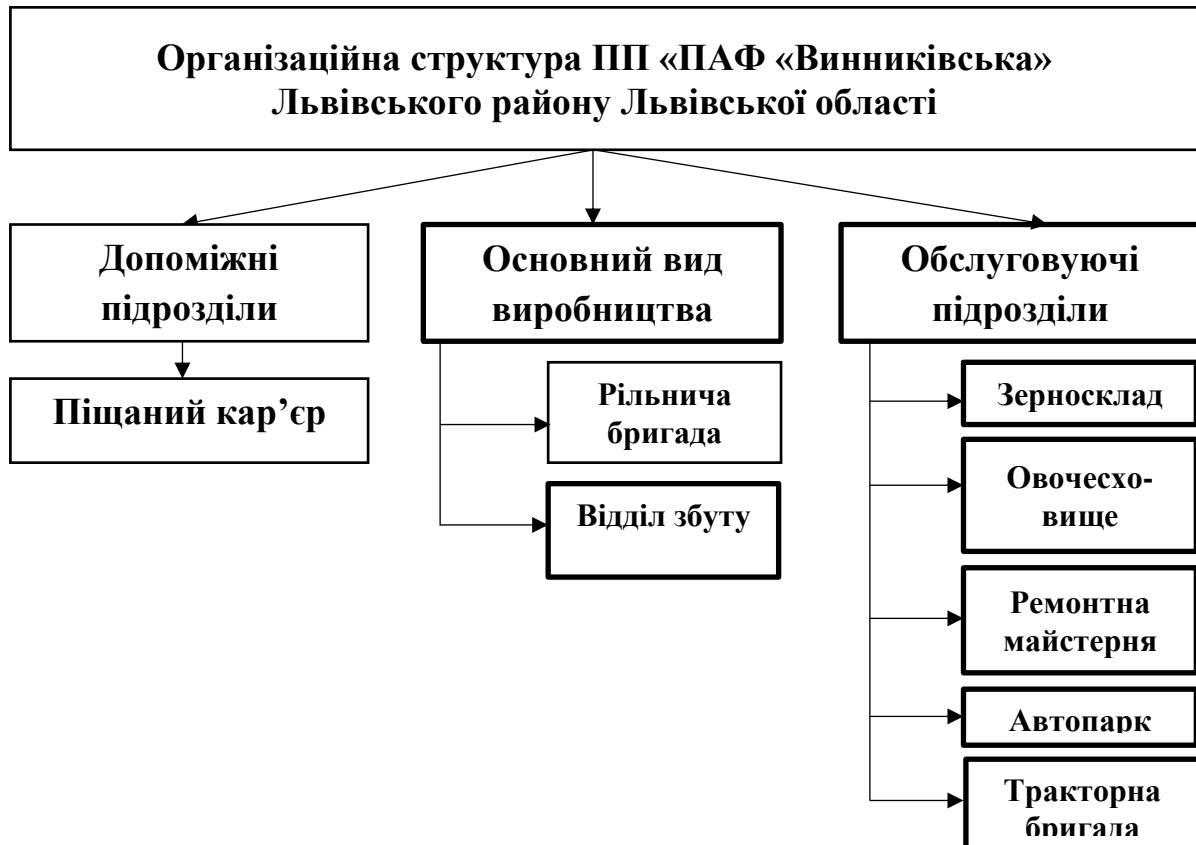

Рис. 2.1 – Організаційна будова об'єкта дослідження

Таким чином, констатуємо, що організаційна будова ПП ПАФ «Винниківська» включає в себе різні за сферою діяльності підрозділи: основне виробництво і його складові, обслуговуючі підрозділи (з наявними складовими елементами) та допоміжні підрозділи.

Досліджувана агрофірма володіє власними та обіговими коштами, які нею використовуються для ведення своєї діяльності. Вона веде окремий бухгалтерський облік і несе відповідальність за свої фінансові зобов'язання.

Має відкриті розрахунковий та інші необхідні рахунки, що дає можливість здійснювати безготівкові розрахунки з партнерами та клієнтами.

Основною метою діяльності ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області визначила певні цілі, досягнення яких вона зможе зреалізувати на практиці. Передусім, це отримання прибутку, а також забезпечення населення необхідними послугами і товарами, які вона

може їм запропонувати.

Площі земельних угідь господарства знаходяться на південному заході Пустомитівського району Львівської області в лісостеповій природно-економічній зоні західної України. Підприємство розташоване в зоні м'якого атлантико-континентального клімату з високою вологістю, м'якою зимою, частим сніготаненням і помірно теплим, іноді сухим літом. Найвища температура в серпні, найнижча в січні. Середньорічна температура $+7,4^{\circ}\text{C}$. Безморозний період становить 200-210 днів, а активний період вегетації культури вище середньодобової температури $+10^{\circ}\text{C}$ - 150-160 днів. Середньорічна кількість опадів 680 мм. Влітку переважає північно-західний вітер, а взимку — південно-східний. Останні весняні заморозки закінчуються наприкінці квітня, а в окремі роки й пізніше, що сильно впливає на початок польових робіт. Тепла і тривала зима, довге і вологе літо, достатня кількість опадів і висока вологість повітря – все це сприятливі фактори для вирощування важливих видів сільськогосподарських культур.

Здійснюючи виробничу діяльність, об'єкт дослідження впливає на стан довкілля, як і усі подібні за видом діяльності господарюючі підприємства. Часто це пов'язано з невизначеним і непрямим характером сільськогосподарського забруднення, тобто погіршенням загального стану та якості природного середовища без конкретного винуватця. Різноманітність форм забруднення також ускладнює завдання оцінки якості природного середовища. Усе це вимагає не лише технологічних, а й соціальних та економічних рішень для покращення природного середовища для сільського господарства [21, С. 178-183].

З метою покращення екологічної ситуації у виробничих умовах доцільно постійно досліджувати території, на яких працюють підприємства та комплекси, виявляти вузькі місця, що становлять небезпеку для людей, і за отриманими результатами розробляти профілактичні заходи та впроваджувати їх у бізнес. Аналіз стану

навколишнього середовища ПП «ПАФ «Винниківська» вказує на те, що дане підприємство функціонує відповідно до санітарних норм, позаяк вигідне географічне розміщення об'єкта дослідження й природні умови є досить зручними та вигідними для раціонального його функціонування.

Операційну діяльність ПП «ПАФ «Винниківська» потрібно досліджувати, використовуючи при цьому низку показників, оцінка яких дозволить зробити об'єктивні висновки щодо її функціонування. Головні показники діяльності досліджуваного господарства продемонстровано в табл. 2.1.

Таким чином, із проаналізованої інформації табл. 2.1, видно, що підприємство працює на належному рівні. Зокрема, зросла первісна вартість основних засобів (на 18,6%), збільшилась чисельність працівників (на 12,0%). Також, зросли такі показники як собівартість реалізованої продукції та виручка від реалізації продукції. Зростання собівартості було більш суттєвим і становило 62,5% за досліджуваний період. Зростання виручки за цей же період складало 49,5%. Однак, зважаючи на те, що у підприємства були значні операційні та інші витрати, результуючий показник чистого прибутку був приблизно на тому ж рівні, що й кожного року, а саме його зростання було досить незначним і складало 4,3%.

Таблиця 2.1 – Показники фінансово-економічної діяльності ПП ПАФ «Винниківська» впродовж 2020-2022 рр.

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. до 2020 р. %
Площа сільськогосподарських угідь, га	781,0	566,0	437,0	56,0
Середньорічна чисельність с.-г. працівників, осіб	25	28	28	112,0
Первісна вартість основних засобів на кінець року, тис. грн.	20088,5	24185,9	23828,8	118,6

Чистий дохід (виручка) від реалізації с.-г. продукції, тис. грн	11865,0	17402,7	17733,1	149,5
у т. ч. на 1 га с.-г. угідь, тис. грн.	15,2	30,7	40,6	267,0
на одного середньорічного працівника, тис. грн.	474,6	621,5	633,3	133,4
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	9169,1	15798,8	14896,1	162,5
Чистий прибуток, тис. грн.	286,0	315,0	298,3	104,3
Рівень рентабельності, %	22,7	9,2	16,0	-6,7

Отже, робимо висновок, що впродовж 2020-2022 рр. агрофірма здійснювала свою діяльність досить ефективно, що й підтверджує показник рівня рентабельності. У 2022 р. його значення було на рівні 16,0%, в той час як у 2020 р. даний показник був дещо вищим і складав 22,7%. Досягнутий рівень рентабельності є досить непоганим і свідчить про ефективність діяльності підприємства. Такий рівень рентабельності дозволяє підприємству покривати свої витрати і отримувати прибуток, який можна використовувати для подальшого розвитку.

Однак, рівень рентабельності не є єдиним показником, який характеризує фінансовий стан підприємства. Для отримання повної картини необхідно також аналізувати інші показники, такі як структуру майна, оборотність активів, фінансову стійкість, коефіцієнти ліквідності та платоспроможності.

2.2 Оцінка фінансового стану приватного підприємства «Приватної агроторгової фірми «Винниківська» Львівського району Львівської області

Зростання конкуренції на внутрішньому та зовнішньому ринках несе за собою загрозу для вітчизняних господарюючих суб'єктів, адже вони ризикують втратити свої позиції на ринку. Такі ситуації можуть виникати несподівано через фінансово-економічні фактори або загрозу банкрутства.

Усього майна, в т.ч.:	25723,9	100,0	32440,2	100,0	29535,4	100,0	3811,5	114,8
необоротні активи	17475,8	67,9	20530,0	63,3	18777,4	63,6	1301,6	107,4
Оборотні активи:	8248,1	32,1	11910,2	36,7	10758,0	36,4	2509,9	130,4
- матеріальні оборотні активи	3076,0	12,0	5351,5	16,5	6903,5	23,4	3827,5	224,4
- грошові кошти	18,3	0,1	2,0	0,0	2,4	0,0	-15,9	13,1
- кошти в розрахунках	2929,0	11,39	3147,1	9,7	1469,8	5,0	-1459,2	50,2
Витрати майбутніх періодів	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-

Упродовж 2020-2022 рр. у ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області зріс загальний обсяг майна на 3811,5 тис. грн. (на 14,8%). Також констатуємо, що зростання необоротних активів відбулося на суму 1301,6 тис. грн., або на 7,4% та збільшення оборотних активів було більш суттєвим – на 30,4%, і в грошовому еквіваленті складало 2509,9 тис. грн. на кінець звітної періоду. Стосовно частки оборотних і необоротних активів у загальній структурі майна господарства за 2022 р., бачимо що більша питома вага належить необоротним активам, а це - 63,6%, а оборотні активи займають дещо меншу частку - 36,4% відповідно.

ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області у своєму розпорядженні має майном, сформоване із джерел коштів. Спробуємо більш детально оцінити ситуацію на предмет визначення динаміки джерел коштів, які вкладені в майно господарства (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Аналіз динаміки джерел коштів, що вкладене в майно ПП ПАФ «Винниківська» впродовж 2020–2022 рр.

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення, 2022р. до 2020р., (+,-)
-----------	---------	---------	---------	---

	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Усього коштів	25723,9	100,0	32440,2	100,0	29535,4	100,0	3811,5	114,8
Власний капітал	22338,3	86,8	28781,2	88,7	26868,1	91,0	4529,8	120,3
Позичені кошти	0,0	0,0	1183,4	3,6	966,7	3,3	966,7	-
Кредиторська заборгованість	3385,6	13,2	2475,6	7,7	1700,6	5,7	-1685,0	50,2

Із наведеної опрацьованої у табл. 2.3 інформації, видно, що значення показника власного капіталу протягом 2020-2022 рр. збільшилося на 4529,8 тис. грн., або на 20,3% відповідно. Обсяг позичених коштів у 2022 р. збільшилась порівняно з 2020 р. на 966,7 тис. грн., а значення показника кредиторської заборгованості у 2022 р. зменшилося удвічі і складало 1700,6 тис. грн., що на 1685,0 тис. грн. менше, ніж було у 2020 р. Позитивна динаміка зменшення розміру кредиторської заборгованості вказує на зміцнення фінансової стійкості ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області.

Стосовно структури капіталу господарства, відмітимо, що власний капітал у досліджуваному нами підприємстві займає 91,0%, а позичені кошти та кредиторська заборгованість відповідно 3,3, та 5,7% у загальній структурі майна. Це вказує на хороші результати господарювання і фінансово стійке становище впродовж аналізованого періоду.

Позитивним фактом є зменшення як майже 2 рази обсягу кредиторської заборгованості. Таку тенденцію слід обґрунтовувати умінням ефективно керувати своїми вхідними та вихідними грошовими потоками та оптимізує виробничу діяльність.

Ліквідність балансу - це здатність підприємства швидко та без втрат перетворювати свої активи в грошові кошти. Вона ґрунтується на **рівновазі** між активами та пасивами, тобто наявності достатніх оборотних

активів для покриття короткострокових зобов'язань. Ліквідність балансу господарюючого суб'єкта прямопропорційно впливає на його платоспроможність. Платоспроможність - це здатність підприємства в повному обсязі та вчасно виконувати свої фінансові зобов'язання [29, С. 48-53]. Вона тісно пов'язана з ліквідністю, адже для погашення зобов'язань підприємству потрібні грошові кошти, які можна отримати за рахунок продажу активів.

На цій основі вважаємо, що виконання оцінки ліквідності балансу здійснюється задля визначення фінансового стану підприємства і виявлення можливих проблем з платоспроможністю.

Отже, провівши аналіз ліквідності балансу досліджуваного нами господарства впродовж 2020-2022 рр., підведемо підсумки. Результати такої оцінки представлено в табл. 2.4.

На основі здійсненого аналізу, констатуємо, що балансу ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області має певні відмінності від абсолютної ліквідності, оскільки про це свідчать показники співвідношення досліджуваних нами груп активів і пасивів. Бачимо, що група A_1 є меншою за групу Π_1 , група A_2 є більшою за групу Π_2 , група A_3 більшою за групу Π_3 , група A_4 меншою за групу Π_4 . Порівняння отриманих результатів із базовими показує, що виконуються три умови із чотирьох, і це означає, що ліквідність балансу агрофірми можна вважати такою, що незначною мірою відрізняється від абсолютної.

Таблиця 2.4 – Аналіз ліквідності балансу ПАФ «Винниківська» впродовж 2020–2022 рр.

Актив	2020	2021	2022	Пасив	2020	2021	2022	Платіжний надлишок (+) або нестача (-)		
								2020	2021	2022
A ₁	18,3	2,0	2,4	П1	3385,6	2475,6	1700,6	- 3367,3	- 2473,6	- 1698,2
A ₂	2929,0	3147,1	1469,8	П2	0,0	0,0	0,0	2929,0	3147,1	1469,8

А 3	5300,8	8761,1	9285,8	П3	0,0	1183,4	966,7	5300,8	7577,7	8319,1
А 4	17475, 8	20530, 0	18777,4	П4	22338, 3	28781, 2	26868, 1	- 4862,5	- 8251,2	- 8090,7
Бал анс	25723, 9	32440, 2	29535,4	Бал анс	25723, 9	32440, 2	29535, 4	0,0	0,0	0,0

Розрахунок показників ліквідності є одним з найважливіших етапів оцінки фінансового стану підприємства. Ліквідність характеризує **здатність** підприємства швидко та без втрат перетворювати свої активи в грошові кошти.

Вивчення та оцінка ліквідності включає розрахунок ряду коефіцієнтів, які ґрунтуються на даних балансу та короткострокових зобов'язань. Ці коефіцієнти показують, наскільки підприємство здатне погасити свої короткострокові зобов'язання. Проведені розрахунки показників ліквідності досліджуваної агрофірми проведемо у табл. 2.5.

На основі проаналізованої інформації, поділимося тенденцією змін значень показників ліквідності й платоспроможності ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області впродовж 2020-2022 рр. Так, значення коефіцієнтів ліквідності дещо різняться, позаяк відображають різні рівні платоспроможності об'єкта дослідження.

Таблиця 2.5 – Показники ліквідності і платоспроможності ПП «ПАФ «Винниківська» впродовж 2020–2022 рр.

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення, 2022 р. до 2020 р.	
				тис. грн.	%
Оборотні активи, всього	8248,1	11910,2	10758,0	2509,9	130,4
в т.ч.: виробничі запаси	-	-	-	-	-
товари	-	-	-	-	-
готова продукція	3076	5351,5	6903,5	3827,5	224,4
кошти в розрахунках	2929,0	3147,1	1469,8	-1459,2	50,2

грошові кошти	18,3	2,0	2,4	-15,9	13,1
Витрати майбутніх періодів	-	-	-	-	-
Поточні зобов'язання	3385,6	2475,6	1700,6	-1685,0	50,2
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,005	0,001	0,001	-0,004п	-
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,528	2,649	2,267	0,739п	-
Коефіцієнт загальної ліквідності	2,436	3,255	4,033	1,597п	-

Значення показника абсолютної ліквідності зменшилося на 0,004 п., бо як стало відомо, що у 2022 р. високоліквідними оборотними активами ПП «ПАФ «Винниківська» розраховувалося за поточними зобов'язання на 0,1%, а у 2020 р. - лише 0,5%. Тому стан господарства за цим показником можна вважати таким, який не дозволяє за потреби в повній мірі покрити свої зобов'язання. Така ситуація вказує на зниження платоспроможності та, відповідно зростання обсягу витрат, що у підсумку, призведе до втрати лідерських позицій на конкурентних засадах.

Стосовно значення показника - коефіцієнта швидкої ліквідності, то на кінець звітного періоду він досяг межі 2,3, і збільшився на 0,74 п. порівняно із 2020 р. Це позитивна тенденція, позаяк сутність цього показника відображається потенційна платоспроможність ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області. Щодо значення показника загальної ліквідності, то воно, коливаючись зростало впродовж досліджуваного періоду на 1,6 п. Отже, спостерігаємо доволі позитивну тенденцію у покритті поточних зобов'язань наявним обсягом оборотних активів. Це вказує на належний рівень розрахункової платоспроможності.

Фінансова стійкість - це здатність підприємства самостійно фінансувати свою діяльність, своєчасно погашати свої зобов'язання та зберігати стійкість до несприятливих змін у зовнішньому середовищі. Вона є однією з найважливіших складових фінансового стану підприємства, адже відображає остаточні результати виробництва. Оцінка фінансової стійкості дозволяє виявити поточний фінансовий стан підприємства,

оцінити його інвестиційну та інноваційну привабливість а також розробити стратегію його розвитку. На цій основі, вважаємо, що суттєву роль відіграють чинники своєчасного діагностування, впровадження в дію заходів по усуненню ризиків банкрутства, а також від того наскільки якісно у них вибудована система усіх управлінських процесів у вітчизняних сільськогосподарських підприємствах .

Аналіз показників фінансової стійкості ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області проведено у табл. 2.6.

Відмітимо досить високий рівень значень показників фінансової стійкості, попри незначні коливання в сторону зменшення за досліджуваний період. Доволі високим є значення показника коефіцієнта автономії, яке прямо сигналізує про відсутність нагальної потреби у додатковому залучення позикових фінансових ресурсів, а це в сучасних умовах ведення бізнесу важливо.

На цій основі спостерігаємо зниження концентрації додаткового капіталу та ймовірність настання фінансових ризиків, оскільки згідно стратегії розвитку ПП «ПАФ «Винниківська» було завдання зменшувати залежність від зовнішніх надходжень. Отже, у підсумку, стверджуємо, що рівень фінансової стійкості досліджуваної агрофірми у 2020-2022 рр. був високим.

Таблиця 2.6 – Оцінка показників фінансової стійкості ПП ПАФ «Винниківська» за 2020–2022 рр.

Назва показника	2020р.	2021р.	2022 р.	Відхилення(+/-)
Коефіцієнт автономії	0,868	0,887	0,910	0,041
Коефіцієнт фінансової залежності	1,152	1,127	1,099	-0,052
Коефіцієнт фінансового ризику	0,152	0,127	0,099	-0,052
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,218	0,287	0,301	0,083

Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,132	0,113	0,090	-0,041
Коефіцієнт покриття довгострокових вкладень	0,000	0,058	0,051	0,051
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,000	0,039	0,035	0,035
Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів	0,152	0,127	0,099	-0,052
Коефіцієнт структури залученого капіталу	0,000	0,323	0,362	0,362
Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел	1,000	0,961	0,965	-0,035
Коефіцієнт фінансової стабільності	6,598	7,866	10,07 3	3,475

Рентабельність - це один з найважливіших показників конкурентоспроможності підприємства, який характеризує його ефективність та прибутковість. Вона є відносним показником, тобто показує співвідношення між прибутком та витратами або іншими ресурсами, використаними для його отримання. Рентабельність виступає відображенням ефективності використання різних ресурсів, таких як активи, капітал, персонал, матеріали тощо., прибутковості різних видів діяльності підприємства, а також загальної ефективності його діяльності.

Проведемо розрахунок показників рентабельності ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області, а результати відповідної оцінки продемонструємо у табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Розрахунок показників рентабельності ПП «ПАФ «Винниківська» Пустомитівського району Львівської області впродовж 2020-2022 рр.

Показник	2020р.	2021р.	2022р.	Відхилення, (+;-)
Обсяг чистого прибутку(збитку), тис. грн.	286,0	315,0	298,3	12,3
Рентабельність продукції,%	3,12	1,99	2,00	-1,12
Рентабельність активів,%	1,11	0,97	1,01	-0,10

Рентабельність власного капіталу,%	1,28	1,09	1,11	-0,17
Операційна рентабельність продажу,%	5,71	6,46	4,22	-1,48
Чиста рентабельність продажу,%	2,41	1,81	1,68	-0,73
Валова рентабельність продажу,%	22,72	9,22	16,00	-6,72

Розрахункові величини показників рівня рентабельності, які відображені у табл. 2.7, вказують на те, що досліджуване господарство здійснювали ефективну операційну та фінансову види діяльність у звітному періоді. Значення практично усіх показників перебувають на низькому, але водночас задовільному рівні. Варто відзначити, що доволі низький рівень усіх показників рівнів рентабельності обумовлюється помірним збільшенням обсягу чистого прибутку. Проте, динаміка, хоч і не суттєвих відхилень у позитивну сторону, сигналізує про ефективну діяльність ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області у 2020-2022 рр.

Формування структури капіталу - це процес визначення оптимального співвідношення між власними та позиковими коштами, які використовуються для фінансування діяльності підприємства. Від структури капіталу залежить його фінансова стійкість, вартість капіталу та рентабельність діяльності підприємства.

Оптимальна структура капіталу - це така структура, яка забезпечує мінімальну вартість капіталу при прийнятному рівні ризику. Здійснюючи помірковану політику стосовно оптимізації структури капіталу, досліджувана агрофірма в довгостроковій та короткостроковій перспективах може розраховувати на відповідний рівень фінансової стійкості. Вона відповідно до пріоритетності своєї формує відносини з акціонерами чи кредиторами, яких можна вважати своєрідними постачальниками капіталу.

У табл. 2.8 пропонуємо проаналізувати структуру джерел формування власного капіталу.

Таблиця 2.8 – Оцінка структури капіталу та його динаміки у ПП ПАФ «Винниківська» Пустомитівського району Львівської області

Показник	2020р.		2021р.		2022р.		Відхилення, 2022 р. до 2020 р.	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Усього коштів	25723,9	100,0	32440,2	100,0	29535,4	100,0	3811,5	114,8
Власний капітал	22338,3	86,8	28781,2	88,7	26868,1	91,0	4529,8	120,28
у т.ч.:								
- зареєстрований капітал	2000,0	7,8	2000,0	6,2	2000,0	6,8	0,0	100,0
- капітал у дооцінках	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00	0,0	0,0
- додатковий капітал	19053,2	74,1	25181,1	77,6	22969,7	77,8	3916,5	120,6
- резервний капітал	999,1	3,9	1285,1	4,0	1600,1	5,4	601,0	160,2
- нерозподілений прибуток	286,0	1,1	315,0	1,0	298,3	1,0	12,3	104,3
- неоплачений капітал	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Довгострокові зобов'язання	0,0	0,0	1183,4	3,6	966,7	3,3	966,7	-
Поточні зобов'язання	3385,6	13,2	2475,6	7,7	1700,6	5,7	-1685,0	50,2

Проведений аналіз джерел формування майна ПП «ПАФ «Винниківська» демонструє зростання значення власного капіталу за звітний період. Стосовно, структурних змін власного капіталу господарства, то значення показників додаткового й резервного капіталів займають найбільші частки (77,8% та 5,4% відповідно).

Оцінка показника довгострокових зобов'язань показує, що його значення збільшилось у 2022 р. і складало 966,7 тис. грн. Значення показника поточних зобов'язань впродовж аналізованого періоду, коливаючись, зменшилося на 1685,0 тис. грн. і склав у 2022 р. – 1700,6 тис. грн. Така ситуація пояснюється зменшенням кредиторської

заборгованості за товари, роботи і послуги, що є позитивною характеристикою функціонування ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області. Це означає, що у неї є достатньо фінансових ресурсів, щоб своєчасно погашати власні зобов'язання перед замовниками й постачальниками.

Оцінку структурних змін джерел коштів досліджуваного господарства представлено у табл. 2.9.

На основі здійсненого відповідного аналізу, узагальнили кілька думок. Впродовж 2020-2022 рр. зросла питома вага власних фінансових ресурсів, і відповідно – зменшення додатково залучених, що ще раз підкреслює ефективність функціонування ПП «ПАФ «Винниківська» та перспективність напрямів розвитку й удосконалення. Спостерігаються структурні зміни у понесених витратах господарства за досліджуваний період – довгострокові зросли, а поточні -скоротилися.

Таблиця 2.9 – Оцінка джерел коштів вкладених у майно ПП ПАФ «Винниківська» Пустомитівського району Львівської області

Види окремих джерел формування пасивів (капіталу)	2020р.		2021р.		2022р.		Відхилення, 2022 р. до 2020 р.	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	пункти
За характером формування								
Власний капітал	22338,3	86,8	28781,2	88,7	26868,1	91,0	4529,8	4,1
Позиковий капітал	3385,6	13,2	3659,0	11,3	2667,3	9,0	-718,3	-4,1
Всього	25723,9	100,0	32440,2	100,0	29535,4	100,0	3811,5	0,0

За рівнем відповідальності власного капіталу								
Зареєстрований	2000,0	9,0	2000,0	6,9	2000,0	7,4	0,0	-1,5
Додатковий	20338,3	91,0	26781,2	93,1	24868,1	92,6	4529,8	1,5
Всього	22338,3	100,0	28781,2	100,0	26868,1	100,0	4529,8	0,0
За тривалістю використання								
Постійний	22338,3	86,8	29964,6	92,4	27834,8	94,2	5496,5	7,4
Змінний	3385,6	13,2	2475,6	7,6	1700,6	5,8	-1685,0	-7,4
Всього	25723,9	100,0	32440,2	100,0	29535,4	100,0	3811,5	0,0
За періодом погашення зобов'язань								
Поточні	3385,6	100,0	2475,6	67,7	1700,6	63,8	-1685,0	-36,2
Довгострокові	0,0	0,0	1183,4	32,3	966,7	36,2	966,7	36,2
Всього	3385,6	100,0	3659,0	100,0	2667,3	100,0	-718,3	0,0
За терміновістю сплати зобов'язань								
Найбільш термінові	3385,6	100,0	2475,6	67,7	1700,6	63,8	-1685,0	-36,2
Короткострокові	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Довгострокові	0,0	0,0	1183,4	32,3	966,7	36,2	966,7	36,2
Всього	3385,6	100,0	3659,0	100,0	2667,3	100,0	-718,3	0,0

У підсумку, за усіма аналізованими критеріями капіталу ПП «ПАФ «Винниківська» впродовж 2020-2022 рр. спостерігалися позитивні зміни його структури і динаміки. А це свідчить про додаткові фінансові можливості, капіталізацію фінансових ресурсів тощо.

2.3 Формування та використання активів досліджуваного приватного підприємства

Організація й формування активів є комплексним процесом придбання чи створення активів, необхідних для ведення господарської діяльності господарюючого суб'єкта. Їх використання здійснюється через застосування активів у виробничому процесі продукції й наданні послуг з метою отримання прибутку [20, С. 12-18].

Необхідність формування і використання активів у ПП «ПАФ «Винниківська Львівського району Львівської області криється за такими причинами:

1. Для забезпечення стійкості розвитку. Наявність достатніх і якісних активів дозволяє підприємству протистояти різним ризикам і забезпечувати стійкість розвитку.

2. З метою підвищення показників рентабельності. Ефективне використання активів дозволяє підприємству знижувати собівартість продукції або послуг, а отже, і підвищувати рентабельність діяльності.

2. Задля забезпечення конкурентоспроможності. У сучасних умовах господарювання підприємствам необхідно мати конкурентні переваги, щоб вижити і процвітати. Одним з важливих факторів конкурентоспроможності є наявність ефективних активів.

1. Для ведення господарської діяльності агрофірмі необхідні наявні активи, щоб виробляти продукцію або надавати послуги, задовольняти потреби споживачів, а також формувати власні доходи.

Формування та використання активів у ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області проохить із використанням таких принципів, як ефективність, ліквідність, ризикованість і рентабельність. Із їх використанням можливим є забезпечення ефективності і результативності функціонування агрофірми, та запобігання можливих несприятливих ризиків та мінімізації наявних.

У табл. 2.10 відображено оцінку стану забезпечення основними виробничими фондами, які були наявними впродовж аналізованого періоду у агрофірмі, а також здійснено розрахунок ефективності їх використання.

На основі проведених і вище проілюстрованій таблиці 2.10, спостерігаємо, що вартість основних засобів у ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області за аналізований період зросла на 18,6% і на кінець 2022 р. їх вартість становила 23828,8 тис. грн, що на

3740,3 тис. грн більше у порівнянні із 2020 р. На цій основі, робимо висновок про значення фактичних показників таких як фондоозброєність та фондовіддача.

Таблиця 2.10 - Забезпеченість основними виробничими фондами та ефективність їх використання у ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області у 2020-2022 рр.

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. у % до 2020 р.
Вартість основних засобів, тис. грн.	20088,5	24185,9	23828,8	118,6
Середньорічна вартість оборотних засобів, тис. грн	8248,1	11910,2	10758,0	130,4
Чистий дохід (виручка) від реалізації с.-г. продукції, тис. грн	11865,0	17402,7	17733,1	149,5
Середньорічна чисельність працівників, осіб	25	28	28	112,0
Фондоозброєність, тис. грн	803,5	863,8	851,0	105,9
Фондомісткість, тис. грн	1,69	1,39	1,34	79,3
Фондовіддача, тис. грн	0,59	0,72	0,75	127,1

Вони, відповідно у період з 2020 р. по 2022 р. також мали тенденцію до зростання. Так, показник фондовіддачі коливаючись, зростав від 0,59 п. до 0,75 п, що зумовило його відхилення у сторону збільшення на 27,1%. Стосовно значення показника фондоозброєності, то тут аналогічна ситуація простежувалася: у підсумку за досліджуваний період зріс на 47,5 тис. грн або 5,9 % відповідно. Дещо іншою була тенденція у показника фондомісткості, значення якої, коливаючись, зменшилися на 20,7% у 2022 р. по відношенню до 2020 р. Таку ситуацію пояснюємо можливістю ПП «ПАФ «Винниківська» нарощенням ефективності використання основних виробничих фондів, в т. ч. основних засобів.

Для об'єктивної оцінки наявних активів у ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області, необхідно розрахувати показники ділової активності впродовж 2020-2022 рр., а результати відобразити в табл. 2.11.

Таблиця 2.11 – Оцінка показників ділової активності у ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області у 2020-2022 рр.

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. у % до 2020 р.
Дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн	11865,0	17402,7	17733,1	5868,1
Дебіторська заборгованість, тис. грн	2188,5	1611,9	861,5	39,4
Кредиторська заборгованість, тис. грн	3385,6	2475,6	1700,6	50,2
Оборотні активи, всього	8248,1	11910,2	10758,0	130,4
Коефіцієнт оборотності оборотних активів (трансформації)	1,44	1,46	1,65	114,6
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	5,4	10,8	20,6	у 3,8 рази
Тривалість обороту дебіторської заборгованості	68	34	18	26,5
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	3,5	7,0	10,4	у 2,9 рази
Тривалість обороту кредиторської заборгованості	104	52	35	33,7

На основі опрацьованої і відображеної інформації, приходимо до таких узагальнень. Бачимо, що значення показників ділової активності у ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області мають тенденцію як до збільшення, так і до зменшення значень деяких показників. Обсяг виручки від реалізації виробленої продукції зріс у 2022 р. на 5868,1 тис. грн у порівнянні із 2020 р. Також слід зазначити, що

приємно нас здивувала тенденція до зменшення обсягів як дебіторської, так і кредиторської заборгованостей, а це на 60,6 % та 49,8% відповідно впродовж 2020-2022 рр. Таке явище пояснимо зростанням обсягу оборотних активів. Якими б обсягами і сумами не зростало значення цього показника, але зрушення в сторону збільшення не може не сигналізувати про правильне управління вхідними й вихідними грошовими потоками у ПП «ПАФ «Винниківська».

Позитивним моментом є те, що значення коефіцієнта оборотності оборотних активів коливаючись, зріс на 14,6% впродовж 2020-2022 рр. Ці тенденції визначаємо як позитивні в частині зростання виробничих можливостей досліджуваного суб'єкта. Маючи досвід аналізу показників ділової активності ПП «ПАФ «Винниківська» у передедньому часі, хочемо відзначити, що таких результатів діяльності господарство досягло завдяки налагодженій системі управління активами та веденні жорсткої управлінської політики керівництвом господарства. Ці заходи сприяли зменшенню обсягів дебіторської та кредиторської заборгованостей, а відтак дозволили наростити обсяги готової сільськогосподарської продукції й збільшити обсяги обігових коштів на кінець 2022 р. Яскравим підтвердженням позитивних змін у господарстві є те, що коефіцієнти оборотності заборгованостей упродовж 2020-2022 р. зросли у 3,8 р. (коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості) та у 2,9 р. (коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості) відповідно, а це свідчить про зменшення тривалості їх обороту на 73,5% або 70 днів (дебіторської) та 66,3 % або 69 днів (кредиторської) відповідно на кінець звітного періоду. Такі високі результати діяльності досліджуваної агрофірми є підтвердженням прийнятих правильних рішень та поступового зміцнення її фінансового стану.

Ефективність використання основних засобів виражається відношенням економічного ефекту до витрат, пов'язаних із їх формуванням. Ефективне й раціональне їх використання в підсумку

призводить до підвищення ефективності діяльності господарства в цілому та сприяє покращенню його фінансового стану та конкурентоспроможності [27, С. 141-146].

Задля обширеного аналізу ефективності використання основних засобів використовують показники, які мають як конкретний, так і узагальнюючий характер. Швидкість втрати необоротними активами необоротними активами та основними засобами свої першопочаткових функціональних характеристик у результаті фізичного й морального зносу. У більшості випадків такі умови визначаються конкретними й персональними умовами їх використання [14, С. 110-114].

Відповідні розрахунки щодо існуючого стану й руху основних засобів у ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області проведено у табл. 2.12.

Так, на основі аналізу, відображеного в табл. 2.12, констатуємо про зростання загальної вартості основних засобів у досліджуваному господарстві. А це на 18,6 % у 2022 р. у відповідності до 2020 р. Таку ситуацію обґрунтовуємо тим, що невелика частка останніх перекриває групу таких основних засобів, які доцільно оновити. Проте, у досліджуваній агрофірмі дещо знижується значення показника придатності основних засобів впродовж 2020-2022 рр. Значення коефіцієнта вибуття зменшилося на 0,003 п у 2022 р. в порівнянні до 2020 р. впродовж досліджуваного періоду. Як відомо у ПП «ПАФ «Винниківська» існує досить вагома кількість законсервованих основних засобів. Такі виробничі потужності в даний момент часу господарством не використовуються у господарській діяльності, але на них нараховуються амортизаційні відрахування. Доцільно господарству позбавлятися такого «тягаря» і шукати способи оновлення основних засобів.

Таблиця 2.12 – Оцінка стану й руху основних засобів у ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області впродовж 2020-2022 рр.

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення 2022 р. до 2020 р., +/-
Вартість основних засобів, тис. грн.	20088,5	24185,9	23828,8	118,6
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,34	0,35	0,37	0,03
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,073	0,069	0,074	0,003
Коефіцієнт вибуття основних засобів	0,156	0,153	0,159	0,003
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,61	0,47	0,58	-0,03

Отже, ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області потрібно покращувати ситуацію, яка на сьогодні є у ньому на предмет наявності, вибуття, зносу й оновлення основних засобів. Лише так можна розширити свої можливості технічні та збільшити виробництво основного виду продукції..

Підсумовуючи висвітлення даного питання, розрахуємо ефективність використання основних засобів об'єкта дослідження (табл. 2.13).

Таким чином, на основі аналізу даних в табл. 2.13 видно, що за досліджуваний період зросли обсяги виручки від реалізації сільськогосподарської продукції на 5868,1 тис. грн, а вказує на зростання суми чистого прибутку, хоча не значні позитивні коливання мають місце, проте вони помітні.

Таблиця 2.13 - Ефективність використання основних засобів у ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області у2020-2022 рр.

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення 2022 р. до 2020 р., +/-
-----------	---------	---------	---------	--

Дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн	11865,0	17402,7	17733,1	5868,1
Чистий прибуток, тис. грн	286,0	315,0	298,3	12,3
Середньорічна чисельність працівників, осіб	25	28	28	3
Середньорічна вартість основних засобів року, тис. грн.	20088,5	24185,9	23828,8	118,6
Коефіцієнт оборотності основних засобів	0,59	0,72	0,74	0,15
Рентабельність основних засобів, %	1,42	1,30	1,25	-0,17

Слід відзначити, що позитивною залишається динаміка значення коефіцієнта оборотності основних засобів, а це на 0,15 п за досліджуваний період. Треба відзначити, що хоча і не суттєво, проте коливаючись в оптимальних межах зменшилася ефективність використання основних засобів – а це 0,17 п відповідно впродовж 2020-2022 рр. Така тенденція позитивно характеризує функціонування досліджуваної агрофірми, оскільки очевидними і логічними виявляються прийняті рішення, обрані найоптимальніші напрями розвитку матеріально-технічного забезпечення ПП «ПАФ «Винниківська».

Однак, у підсумку, хочемо зазначити, що з метою оновлення матеріально-технічної бази, модернізації існуючого обладнання та виробничих потужностей, керівництву господарства доцільно моніторити тенденції реалізації державних програм розвитку сільськогосподарських підприємств в частині залучення «дешевих» кредитних фінансових ресурсів, співфінансування придбання основних засобів, аде є можливість, там і на умовах оперативного чи фінансового лізингу тощо. Такий підхід допоможе ПП «ПАФ «Винниківська» удосконалити технологічний процес основного виду виробництва та підсилить допоміжні, оптимізує структуру

матеріальних та нематеріальних актів, сприятиме розвитку та ефективності функціонування досліджуваного господарства.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АКТИВІВ У ГОСПОДАРСТВАХ

3.1 Напрями оптимізації використання активів у ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області

Для сільськогосподарських підприємств питання організації та ефективного використання активів є дуже актуальними. Це пов'язано з тим, що їх обсяг загалом, а оборотний капітал, зокрема, визначають подальші напрями діяльності господарства як субєкта бізнесового середовища, а оборотні засоби - становить значну частку активів аграрного підприємства. Ефективне використання оборотних коштів важливо для сільськогосподарських підприємств з кількох причин. По-перше, це може допомогти підприємствам підвищити свою прибутковість. І утвердити свої ринкові позиції; по-друге, покращить їх ліквідність; по-третє, знизить ризик фінансових труднощів.

Існує низка способів, якими сільськогосподарські підприємства можуть покращити управління своїми оборотними коштами. Деякі з них включають:

- Складання бюджету оборотних коштів - допоможе підприємствам відстежувати свої надходження та витрати та переконатися, що вони мають достатньо коштів для фінансування своєї поточної діяльності.
- Встановлення кредитних ліній - забезпечить підприємствам доступ до додаткових коштів у разі потреби.
- Зниження запасів, що, в свою чергу, звільнить кошти, які можуть бути використані в інших цілях.
- Прискорення оборотності дебіторської заборгованості - сприятиме якомога швидше отримувати платежі від своїх клієнтів.

На основі ряду досліджень, які стосуються організації та ефективного використання оборотних коштів суб'єктів ведення бізнесу аграрного спрямування, виявлено низку факторів, які можуть впливати на ефективність управління оборотними коштами. А саме - розмір такого господарюючого суб'єкта, тип його операційної (основної) діяльності та фінансовий стан.

Ефективне використання оборотних активів реалізується за умови збалансування джерел їх формування, тобто власних і позичкових коштів господарюючого суб'єкта.

Сезонність виробництва в сільськогосподарських підприємствах обумовлює зростання потреби в оборотних засобах в окремі періоди року. Нерідко власних коштів для цього не вистачає. У зв'язку з цим, такі господарюючі суб'єкти змушені вести постійний пошук альтернативних джерел формування оборотних засобів. На даному етапі розвитку виробничих відносин таким джерелом можуть бути аванси заготівельних організацій через проведення державних закупівель сільськогосподарської продукції.

Переваги такого підходу виступають: покриття нестачі власних оборотних засобів - аванси дають можливість покрити нестачу власних коштів у період нарощування витрат; зростання обсягів виробництва - авансування сприяє зростанню обсягів виробництва сільськогосподарської продукції; зростання обсягів реалізації – за допомогою авансування зростають обсяги реалізації сільськогосподарської продукції.

Ефективність використання оборотних активів характеризує ступінь їх оборотності та інтенсивності використання. Вона може бути підвищена за рахунок:

1. Скорочення часу знаходження оборотних активів у виробничих запасах (впровадження прогресивних методів закупівлі та управління запасами, використання систем "точно вчасно", вдосконалення системи складського зберігання);
2. Скорочення виробничого процесу (впровадження нових технологій та обладнання, автоматизація виробничих процесів, оптимізація маршрутів руху матеріалів);
3. Прискорення реалізації продукції (розширення каналів збуту вдосконалення маркетингової стратегії, запровадження системи знижок та акцій);

4. Прискорення оборотності коштів у розрахунках (впровадження системи електронних платежів, контроль за термінами погашення дебіторської заборгованості, зменшення кредиторської заборгованості);

5. Збільшення виробництва продукції та прибутку (чистого доходу) у розрахунку на кожну гривню оборотних активів (впровадження ресурсозберігаючих технологій, підвищення продуктивності праці, оптимізація асортименту продукції).

Всі ці заходи призведуть до того, що оборотні активи будуть обігу швидше, а значить, підприємство буде отримувати більше прибутку з кожної гривні, вкладеної в оборотні активи.

Основні засоби – це важлива складова процесу виробництва. Вони використовуються протягом довготривалого періоду (більше одного року) і поступово переносять свою вартість на виготовлену продукцію.

Амортизація основних засобів - це процес перенесення вартості отримав назву амортизації (зносу) основних засобів. Амортизація дозволяє відшкодувати вартість основних засобів протягом строку їх корисного використання. Використовують такі методи амортизації: лінійний метод (вартість основних засобів списується рівномірно протягом строку їх корисного використання), метод зменшеного залишку (вартість основних засобів списується більшими частинами на початку строку корисного використання), метод кумулятивного зносу (вартість основних засобів списується пропорційно обсягу продукції, що випускається).

Для відтворення основних засобів використовують такий інструмент, як капітальні вкладення.

Капітальні вкладення – це інвестиції в основні засоби, які спрямовані на їх придбання, будівництво, реконструкцію, модернізацію та технічне переозброєння. Серед видів капітальних вкладень - нове будівництво (будівництво нових об'єктів основних засобів), реконструкція (зміна існуючих об'єктів основних засобів, що пов'язана з удосконаленням виробництва), модернізація (оновлення основних засобів з метою

підвищення їх технічного рівня), технічне переозброєння (заміна застарілих основних засобів новими, більш продуктивними). Їх ефективність оцінюється за терміну окупності, рентабельності капіталовкладень.

Амортизація та капітальні вкладення є важливими інструментами для забезпечення відтворення основних засобів і підвищення ефективності виробництва.

Стійка діяльність суб'єкта господарювання залежить від дії внутрішніх та зовнішніх факторів. До внутрішніх віднесемо: обґрунтованість стратегії розвитку (чітко визначені цілі, завдання та шляхи їх досягнення), ефективне використання ресурсів (раціональне використання матеріальних, фінансових, трудових та інформаційних ресурсів), маркетингова політика (ефективна система просування продукції на ринок) тощо. Стосовно зовнішніх, то її числа слід зарахувати податкову, кредитну, цінову політику держави, ринкову кон'юнктуру і ін.

Інформаційна база, яка повинна бути сформована з метою подальшого аналізу фінансової звітності, має містити звітну інформацію господарюючого суб'єкта (баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, звіт про власний капітал), економічні параметри (рівень інфляції, процентні ставки, курс валют), а також варіанти зміни зовнішніх умов (зміна податкових ставок, умов кредитування, цін на продукцію, попиту на продукцію). Це, передусім, необхідне для об'єктивного аналізу. Опрацьована і систематизована інформація надзвичайно є важливою для суб'єктів господарювання задля подальшої оцінка фінансового стану підприємства, виявлення резервів підвищення ефективності діяльності та прийняття управлінських рішень його керівництвом.

Використання інформаційної бази аналізу фінансової звітності дозволяє підприємствам приймати обґрунтовані управлінські рішення, спрямовані на підвищення стійкості їх діяльності.

Як підказує досвід, для підвищення значень показників рентабельності доцільно покращити ефективність використання оборотних активів у господарстві. Однак, задля стабілізації цього процесу доцільно вводити окремі елементи системного контролю за процесом формування та використання оборотних активів підприємства. У протилежному разі це може призвести до зниження ефективності їх використання, а відтак і до послаблення фінансової міцності такого суб'єкта бізнесу.

Із результатів здійсненого аналізу фінансового стану ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області робимо висновок про високі результати її діяльності в 2020-2022 рр. Такі результати підтверджені показниками ліквідності і платоспроможності, ділової активності й рентабельності агрофірми. Однак, якщо окремо говорити про результати оцінки фінансового стану за кожним напрямом, то вважаємо, що об'єкту дослідження доцільно нарощувати обсяги грошових коштів, що вільно ними розпоряджатися і направляти їх там, де та той момент часу у них є більша необхідність. У зв'язку із тим, що агрофірмі притаманна сезонність виробництва, доволі великі об'єми сільськогосподарської продукції знаходяться на зберіганні чи формують категорію «запаси». Тому, господарству доцільно якнайшвидше таку продукцію реалізовувати, поповнюючи тим самим обсяги грошових надходжень. Це дозволить знизити витрати на зберігання цієї продукції, при цьому збільшивши дохідність ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області.

Для зміцнення фінансового забезпечення об'єкта дослідження доцільно реалізувати дещо із основних виробничих фондів господарства. Обладнання чи технічні засоби, які не використовуються у операційній діяльності ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області чи не планується їх використання, можна продати чи обміняти на новіше і таке, яке необхідне для підсилення матеріально-технічної бази

агрофірми. Також можна на умовах лізингу оновити частину основних засобів, тим самим збільшивши інтенсифікацію виробничого процесу.

Таким чином, задля забезпечення прогресу виробничої та фінансової діяльності для ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області доцільно сформувати фінансову стратегію розвитку з метою пошуку шляхів оптимізації використання активів.

Фінансова стратегія – це довгостроковий план дій, який визначає цілі та шляхи їх досягнення в сфері управління фінансовими ресурсами підприємства.

Розробка фінансової стратегії включає наступні етапи. Перший - аналіз фінансового стану підприємства - оцінка рентабельності, ліквідності, фінансової стійкості; другий - визначення цілей фінансової стратегії (збільшення прибутку, підвищення рентабельності, зниження ризиків); третій - розробка плану дій для досягнення цілей (оптимізація структури капіталу, управління оборотними активами, інвестиційна діяльність); завершальний, четвертий етап - контроль за виконанням фінансової стратегії (аналіз результатів, внесення коректив) [5, С. 209; 11, С. 117-122; 12, С. 251-252; 35].

Сформувавши фінансову стратегію для об'єкта дослідження, слід притримуватися чітких термінів її виконання. До її ключових переваг віднесемо: забезпечення єдиного підходу до управління фінансовими ресурсами, сприяє досягненню поставлених цілей, знижує ризики фінансової діяльності, підвищує конкурентоспроможність підприємства тощо.

При розробці фінансової стратегії ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області необхідно враховувати свої цілі та завдання, сучасний фінансовий стан, ринкову кон'юнктуру й економічну політику держави.

З метою оптимізації використання необоротних активів у ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області доцільно:

1. Ввести в експлуатацію нове устаткування;
2. Провести реконструкцію та модернізацію застарілого обладнання;
3. Забезпечити швидке оновлення активної частини основних виробничих фондів задля підтримання рівня виробництва;
4. Оптимізувати структуру основних засобів;
5. Підвищити інтенсивність використання основних засобів;
6. Знизити витрати на утримання та ремонт основних засобів [36, С. 169-172].

Впровадження вище перелічених заходів дозволить досліджуваному господарству підвищити ефективність використання необоротних активів, що призведе до збільшення прибутку та підвищення його конкурентоспроможності. На рис. 3.1 схематично зображено додаткові шляхи оптимізації використання необоротних активів.

Суб'єкти господарювання зацікавлені у залученні позичкового капіталу з кількох причин:

- податкові пільги - відсотки за кредит розглядаються як витрати і не включаються в оподаткований прибуток;
- економія - витрати на виплату відсотків, як правило, нижчі від прибутку, який підприємство отримує від використання в своєму обороті позичкових коштів;
- підвищення рентабельності власного капіталу - використання позичкового капіталу дозволяє збільшити прибуток на власний капітал, що призводить до зростання рентабельності;
- збільшення масштабів діяльності - використання позичкового капіталу дозволяє підприємствам розширювати свою діяльність без залучення додаткових коштів від власників;
- гнучкість - позичковий капітал може бути залучений на короткий або довгий термін, що дозволяє підприємствам гнучко управляти своїми фінансами.

Однак використання позичкового капіталу також має певні ризики для ведення підприємницької діяльності:

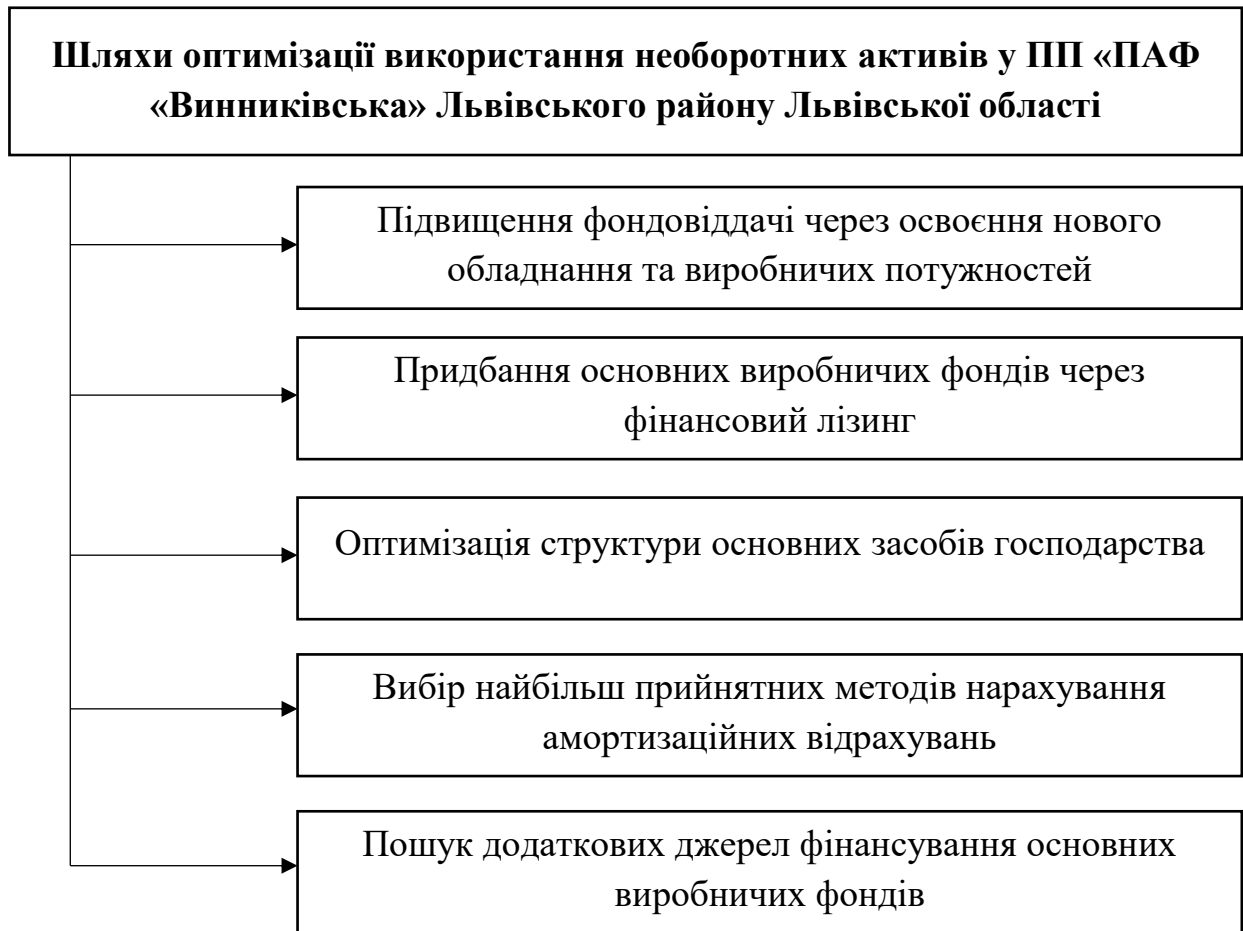

Рис. 3.1 Шляхи оптимізації використання необоротних активів у ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області*

*-узагальнено автором роботи

- можливість настання банкрутства (якщо підприємство не зможе обслуговувати свій борг, воно може бути визнане банкрутом);
- збільшення фінансової залежності (використання позичкового капіталу призводить до збільшення фінансової залежності підприємства від кредиторів);
- зниження рівня контролю (залучення позичкового капіталу може призвести до зниження рівня контролю власників над підприємством).

Тому досліджуваній агрофірмі потрібно ретельно зважити всі переваги та ризики використання позичкового капіталу перед прийняттям рішення про його залучення.

Політика управління майном господарюючого суб'єкта - це система принципів і правил, які регулюють управління їх майном та повинна забезпечувати пошук компромісу між ризиком втрати ліквідності та ефективністю роботи підприємства.

Ризик втрати ліквідності - це ризик того, що підприємство не зможе виконати свої зобов'язання вчасно. Цей ризик може виникнути внаслідок недостатньої кількості ліквідних активів. Ефективність роботи господарства - це показник того, наскільки ефективно підприємство використовує свої ресурси. Цей показник залежить від багатьох факторів, включаючи ефективність управління майном.

За цих обставин, політика управління майном досліджуваного господарства повинна бути спрямована на зниження ризику втрати ліквідності, що можна зробити за рахунок підтримки оптимального рівня ліквідних активів, диверсифікації джерел фінансування та управління дебіторською заборгованістю та підвищення ефективності роботи підприємства. Остання характеристика досягається за рахунок оптимізації структури майна, підвищення рентабельності використання майна та ефективного управління запасами.

Для збільшення обсягів та підвищення якості виробленої сільськогосподарської продукції досліджуване господарство повинно мати відповідний рівень власності на необоротні активи, а також досвід їх раціонального використання. Розширення, підтримання належного функціонального стану, оновлення, модернізація та раціональне використання необоротних активів сприятиме сталому функціонуванню та розвитку сільськогосподарських підприємств, а отже підвищить рівень їх конкурентоспроможності [7, С. 21-23].

Для ефективної реалізації фінансово-економічної та науково-технічної стратегії ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області слід застосовувати найбільш прийнятні методи нарахування амортизаційних відрахувань, а також придбання основних засобів на умовах фінансового лізингу для сільськогосподарських товаровиробників вигідніші, позаяк вартість основних засобів суттєво є нижчою та менше зобов'язують умови, за якими поповнюються основні виробничі фонди господарства.

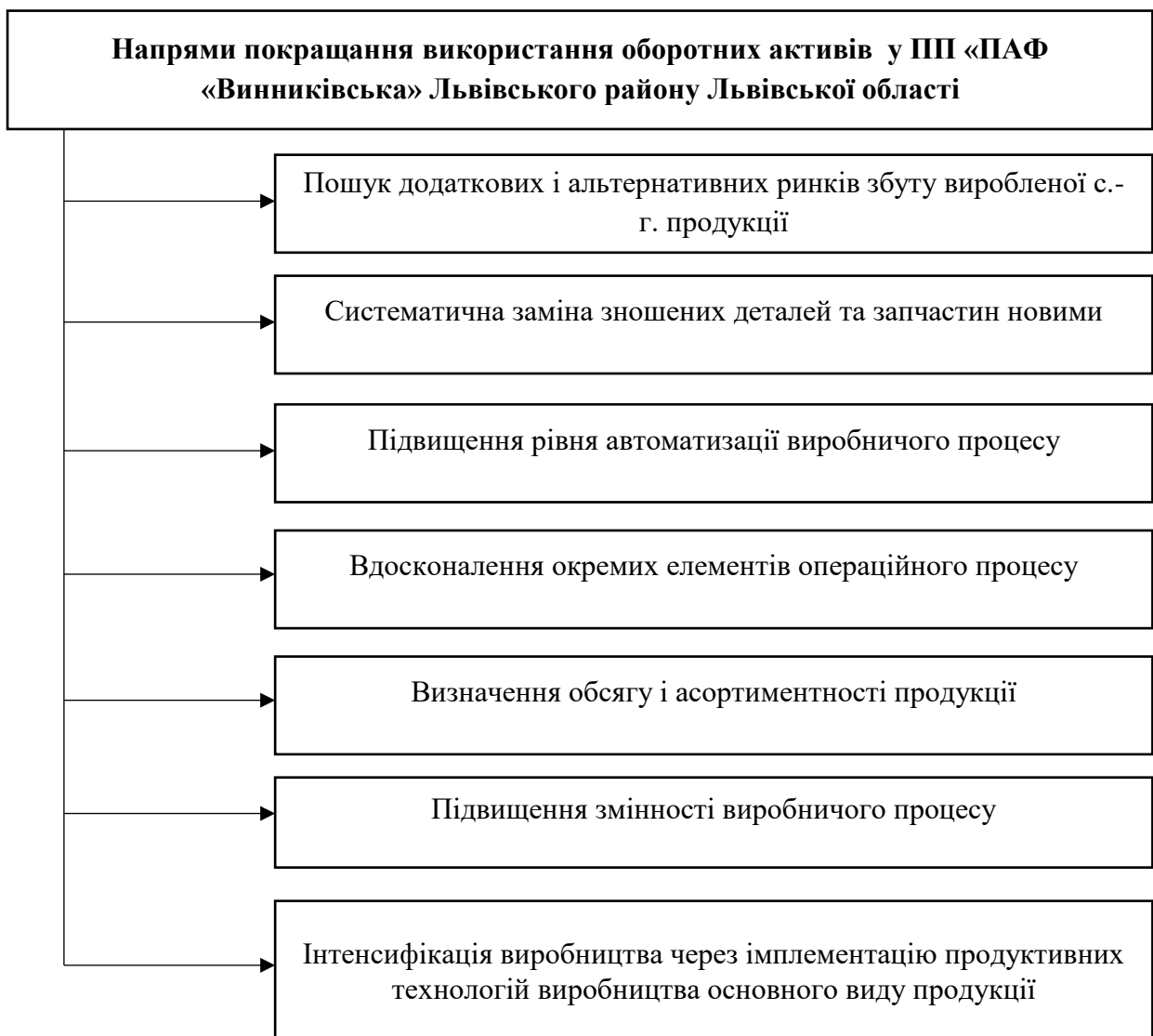

Рис. 3.2 Напрями покращання використання оборотних активів у ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області*

*-узагальнено автором роботи

Спробуємо на рис. 3.2 схематично зобразити напрями покращання використання оборотних активів у ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області. На наше переконання, запровадження хоча б кількох напрямів покращання використання оборотних активів у ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області допоможе господарству зміцнити свої ринкові позиції, а дотримання більшості рекомендацій послужить йому задля формування конкурентних переваг у бізнесовому середовищі, а також сприятиме покращенню інвестиційного клімату з подальшим інвестуванням у перспективі.

Отже, з метою підвищення ефективності використання активів, що є важливим фактором покращання фінансового стану ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області, рекомендується:

- Забезпечити необхідну ліквідність оборотних активів, оскільки це дозволить підтримувати визначений рівень платоспроможності підприємства та своєчасно виконувати поточні фінансові зобов'язання.
- Ефективно використовувати тимчасово вільні кошти шляхом їх інвестування в короткострокові фінансові інструменти, що принесе додатковий прибуток.
- Скоротити час знаходження активів у виробничих запасах за рахунок оптимізації системи управління запасами та впровадження нових технологій.
- Скоротити виробничий цикл, що дозволить прискорити реалізацію продукції та зменшити потребу в оборотних коштах.
- Прискорити реалізацію продукції в частині поліпшення маркетингової політики та вдосконалення системи роботи з клієнтами.
- Збільшити виробництво продукції та прибутку, що призведе до підвищення рентабельності використання активів.

Впровадження заходів щодо підвищення ефективності використання активів дозволить підприємствам покращити своє фінансове становище та підвищити конкурентоспроможність.

3.2 Зарубіжний досвід організації процесу формування та використання активів у підприємствах аграрного профілю

У сучасних умовах здійснення операційної діяльності, коли невизначеність, на нашу думку, досягає максимально можливого рівня, перед кожним господарюючим суб'єктом стоїть питання окрім нарощення обсягів виробничої діяльності і зміцнювати свої ринкові позиції. Така вимога часу особливо жорстока для сільськогосподарських товаровиробників, оскільки їх діяльність сама собою є надто ризиковою, а відтак і доводиться керівництву аграрних підприємств нести відповідальність за прийняті управлінські рішення, позаяк у підсумку ці фактори визначають кінцеві результати їх діяльності. Тому багато рішень приймається з певною тривалістю в часті, а ефект від їх реалізації, як ризикове явище, може бути різним.

Процес організації формування й використання наявних оборотних активів для господарств аграрного спрямування має неабияке значення, оскільки оборотному капіталу відводиться значна питома вага у структурі їх пасиву балансу. Тому, на нашу думку, доцільно врахувати досвід подібного процесу в країнах, де менш ризикові умови функціонування аграрних підприємств, а також звернути увагу на особливості використання активів у їх операційній діяльності.

Так, на основі опрацьованої інформації, констатуємо, що у багатьох європейських країнах існує вільна конкуренція на продовольчих ринках, однак без інструментів державної підтримки важко сільськогосподарським товаровиробникам влитися у це конкурентне середовище. З за кордоном, через державні важелі впливу на ці процеси, виробники сільськогосподарської продукції мають усі можливості вільно конкурувати у своїй ніші. У протилежному разі, доволі складно самотійно виходити на

нові товарні горизонти, тим самим оптимізуючи структуру активів сільськогосподарському підприємству.

Досвід Великобританії вказує, що ще в минулому столітті, коли були спроби зменшити вплив державних органів влади на функціонування сільськогосподарських підприємств, суттєво скоротилися обсяги виробництва продукції рослинництва й тваринництва, а у підсумку, виник суттєвий дефіцит на сільськогосподарську продукцію. Така ситуація, спричинена поверхневими знаннями партії консерваторів, сколихнула країну, а їх непрофесійні дії сприяли зростанню безробіття у селах, здорожчання продукції сільського господарства та зменшився рівень зростання національного доходу країни.

У Франції, у 80-тих роках ХХ ст., коли запровадили вільну торгівлю і підприємництво, для сільськогосподарських товаровиробників у тому числі, ти самим скоротили інструменти державного впливу на ринкові перетворення, скоротилися обсяги експорту сільськогосподарської продукції. Такий стан сільськогосподарського виробництва дуже довго намагалися державні органи влади привести до норми, однак понести суттєві втрати вітчизняні підприємці, тим самим ще спорожнили державну казну в частині компенсацій за недоотримання частини прибутку з вини держави [43, С. 60-65; 63, С.49-54].

На цій основі, приходимо до висновку, що і колись, і тепер, виробникам сільськогосподарської продукції надзвичайно важко вести виробничу діяльність без належної підтримки від держави.

Ефективність використання оборотних засобів у сільському господарстві значною мірою залежить від інтенсивності їх вкладення на одиницю земельної площі. Чим більше оборотних засобів вкладено в обробіток земельної ділянки, тим більший, як правило, отримують урожай. Однак, важливо знайти оптимальний рівень інтенсивності, щоб уникнути невиправданих витрат. Сільськогосподарськими підприємствами на власний розсуд використовуються наявні внутрішні фінансові ресурси з

метою підвищення ефективності використання оборотних активів. Оптимізувавши таким чином структуру останніх, підвищується фінансова ліквідність й платоспроможність аграрних підприємств, що дозволяє їм нарощувати обсяги виробництва.

Згідно європейського досвіду функціонування сільськогосподарських підприємств, ефективні реформи залежать від змін у виробничій сфері та знаходження нових форм господарювання, при цьому важливу роль відіграє об'єктивний аналіз фінансового стану таких підприємств.

У новостворених господарствах, оборотні активи і є тими статутними фондами (zareєстрованим капіталом), а для господарств, які функціонують понад рік, вони формуються із сум доходу, прибутку, інших доходів від випуску цінних паперів чи сталі пасиви тощо.

Розподіл активів, згідно світової практики формування і розподілу активів господарств аграрного спрямування, відбувається за зменшенням їх ліквідності, а пасивів – навпаки. Ліквідність пасивів визначається із термінами погашення заборгованості.

У стандартах фінансового обліку США (Financial Accounting Standards Board – FASB) визначається лише поняття активів, а структура основних засобів не визначається. На законодавчому рівні встановлюються лише вимоги до порядку складання фінансової звітності та її якісні характеристики [16, С. 429].

На рис. 3.3 пропонуємо проглянути структуру основних засобів у 2021 р.

Із даних, відображених на рис. 3.3 видно, що найчастіше основні засоби представлені транспортні засоби, інструменти, інвентар тощо- у понад 75% держав. Це вказує на необхідність такої групи основних засобів у виробничому процесі у більшості проаналізованих країн – Україна, Литва, Латвія, Молдова, США, Італія, Великобританія, Чехія, Іспанія,

Японія, Португалія і ін. У понад 60% розглянутих країн, найбільша питома частка відводиться машинам та обладнанням.

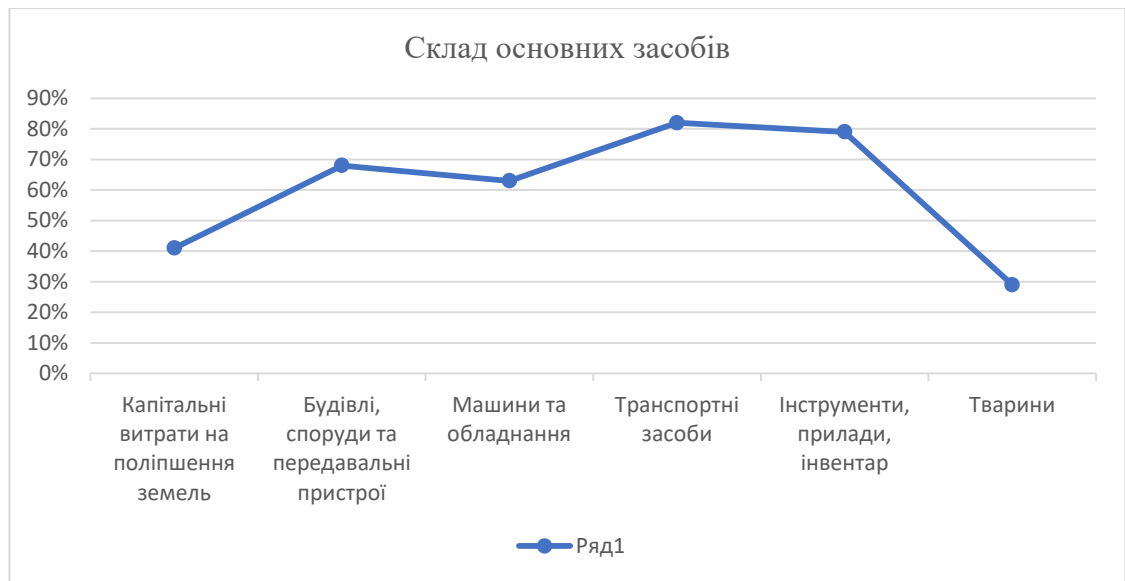

Рис. 3.3 Структура основних засобів у зарубіжних країнах у 2021 р. [12, С. 437-441]

Це, як правило, високорозвинені технологічно країни – США, Великобританія, Німеччина, Швейцарія. Менше ніж у 60% досліджуваних країн виокремлюють багаторічні насадження, а у 44% - віддають перевагу капітальним витратам на землі та тварин. Менше 1/3 країн виділяє у складі основних засобів – земельні ділянки. Таким чином, приходимо до висновку, що склад основних засобів дещо має відмінності у своїй структурі, проте понад 90% їх елементів є подібними. Це явище доволі просто пояснити, оскільки такі схожі структурні елементи окремої групи активів сільськогосподарських підприємств – основних засобів, оскільки НП (С) БО повинні відповідати стандартам МСФЗ.

Наступним моментом, який слід висвітлити, є облікове відображення активів й їх визнання. З метою як найповнішого висвітлення цього моменту, проаналізовано нами нормативно-правове забезпечення країн – Україна, США, Великобританія, Німеччина, Латвія, Литва, Італія, Португалія.

На основі цього аналізу досліджено, що існує 6 основних характеристик, за якими основні засоби зараховують до активів господарств. Серед них:

1. матеріально-речова форма - актив повинен мати фізичну форму, тобто бути відчутним;
2. термін використання - актив може використовуватися протягом періоду, що перевищує один рік;
3. вартісна межа - вартість активу повинна перевищувати певний мінімум, встановлений законодавством;
4. сфера використання, згідно чого актив може використовуватися у виробничій або господарській діяльності;
5. мета створення або придбання - актив повинен бути придбаний або створений з метою використання його протягом тривалого періоду;
6. здатність активу приносити економічні вигоди - актив повинен мати потенціал генерувати доходи або економити витрати [12, С. 441-444].

У відповідності до МСФЗ 16 «Основні засоби» виокремлюють характеристики, згідно з якими категорію «основні засоби» формують із активів господарств. Це, передусім, наявна фізична (матеріальна) форма, яка не лише відображена у фінансовій звітності, але її можна побачити, «пощупати» в реальності. Другим критерієм такого віднесення до основних засобів господарств є термін участі у операційному циклі, який триває понад 12 місяців. Важливістю такої ознаки виступає необхідність такого обсягу часу для відображення повноти участі у операційній діяльності. На завершення, третя ознака – сфера застосування. Такий показник важливий, оскільки обов'язковою умовою для його зарахування виступає виключно основний вид діяльності господарюючого суб'єкта, тобто такі основні засоби як приймають безпосередню участь у виробництві основних видів сільськогосподарської продукції.

Рис. 3.4 Перелік ознак, згідно яких основні засоби зараховують в категорію «Актив», 2021 р. [12, С. 441-444].

Із даних, відображених на рис. 3.4 простежується відмінність між основними і допоміжними критеріями, згідно яких активи відносять до групи основних засобів.

Отже, у понад 90% країн, які підпадали під вибірку досліджуваних критеріїв, зо основу беруть критерій – наявність матеріально-речової форми, далі за питомою вагою часта у 76% належить сфері використання. Така характеристика основних засобів дуже важлива, оскільки безпосередня їх участь у виробничому процесі вирізняє із загального масиву виробничих фондів. А далі у сторону зменшення важливості належать критерії - термін використання – 64%, здатність активу переносити економічні вигоди -24%, мета створення -22% і вартісна межа зупинився на рівні 19% відповідно.

Згідно аналізу оптимального співвідношення обсягів оборотних коштів до усього майна аграрних підприємств з-за кордоном, прийнято вважати співвідношення 1:8. Хоча у окремих країнах, як от у США в основі співвідношення між власними і позиченими фінансовими ресурсами господарств оптимальним вважається співвідношення 40:60. Дещо

подібною є ситуація в Японії, де, як правило, повинно бути у власності сільськогосподарських підприємств не менше як 70% і лише 30% - позичених чи залучених джерел фінансування їх діяльності.

З огляду на швидкий розвиток науки та технологій, зростання значення економіки знань та інформації в діяльності підприємств, нестабільність економічної та політичної ситуації в Україні та світі, підвищення динамічності внутрішнього та зовнішнього середовища функціонування підприємств, у науковій літературі та практиці господарювання все частіше підкреслюється необхідність удосконалення традиційних методів управління підприємством, активно ведеться пошук нових методів управління, які мають забезпечувати стійкий економічний розвиток та стабільність підприємства. На цій основі доволі часто виникає необхідність підсилювати традиційні методи і принципи управління сільськогосподарськими підприємствами оновленими, такими, які розкривають нові можливості задля створення сприятливих умов для їх системного розвитку та зміцнення ринкових позицій у конкурентному середовищі таких суб'єктів бізнесу.

З утворенням постіндустріального суспільства, що ґрунтується на економіці знань, протягом останніх десятиліть значно зросла роль нематеріальних активів на рівні національного багатства країн світу та у складі ресурсного потенціалу підприємств. Переважання ринкової вартості досліджуваної групи підприємств та організацій над їх балансовою вартістю свідчить про цінність нематеріальних активів для їх розвитку. Сьогодні у структурі основних оборотних коштів найбільша частка припадає на нематеріальні активи.

Закордонною обліковою практикою передбачено застосовувати поняття нематеріальних активів в частині їх ототожнення із постійними активами, матеріальними активами, спорудами, матеріальними цінностями, матеріально-технічним обладнанням тощо. А от, до прикладу, згідно швейцарської облікової політики, загальний обсяг необоротних

активів з'єднали в одну групу активів – основні засоби. На їх думку, не доцільно виокремлювати одні із-поміж інших

Якщо проаналізувати тлумачення досліджуваної категорії в Німеччині, то під сутністю нематеріальних активів в цій країні розуміють структуру основного капіталу та фінансових активів, які у підсумку формують цілісну будову фіксованих активів сільськогосподарських підприємств. Дещо іншого підходу у розумінні нематеріальних активів вкладають цю сутність в Естонії. Так, згідно їх нормативно-правового забезпечення бухгалтерської категорії нематеріальних активів розуміють основну частку майна, яку формують матеріальне й нематеріальне майно, а також довгострокові фінансові інвестиції. Такий цікавий підхід до розуміння та визначення цієї категорії обумовлюється зростанням її ролі і сутності у виробничому процесі та зміцненні ресурсного потенціалу досліджуваної групи суб'єктів господарювання.

Наприклад, у Єгипті існує більш детальніший поділ структурних елементів досліджуваної групи активів. Це, передусім, основна складова – основні засоби, далі йде матеріальна частина, представлена нематеріальними активами й ресурсний потенціал (природні ресурси, багатства тощо).

Отже, оцінка сутності та змісту основних засобів, нематеріальних активів, а також порядок їх визначення та обліку вказує на деякі відмінні риси у різних країнах світу. У підсумку, на цій основі, підкреслимо, що міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) відіграють важливу роль у гармонізації національних облікових систем у всьому світі. Серед головних причин виокремимо:

- міжнародні стандарти фінансової звітності розроблені Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (IASB), яка є незалежною, приватною організацією, що представляє громадський інтерес. IASB прагне розробити високоякісні, зрозумілі та всебічні

міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, які сприятимуть використанню високоякісних фінансових звітів у всьому світі.

- вони прийняті в більш ніж 140 країнах світу, а, відтак, це робить їх найпоширенішою основою для фінансової звітності в світі.

- міжнародні стандарти фінансової звітності засновані на принципах, а не на правилах. Це означає, що вони забезпечують більшу гнучкість і дозволяють підприємствам застосовувати їх таким чином, який найкраще відповідає їхнім конкретним обставинам.

- міжнародні стандарти фінансової звітності сприяють прозорості та порівнянності фінансової звітності. Це полегшує інвесторам, кредиторам та іншим користувачам фінансової звітності прийняття обґрунтованих рішень.

В цілому, міжнародні стандарти фінансової звітності є важливим інструментом для гармонізації національних облікових систем у всьому світі. Вони забезпечують спільну основу для фінансової звітності, що підвищує прозорість і порівнянність, а також полегшує ведення бізнесу в міжнародному масштабі.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

На підставі виконаної кваліфікаційної роботи, спробуємо підвести підсумки та зробити висновки.

У ринкових умовах здійснення господарської діяльності на особливу увагу заслуговує процес формування та використання активів господарюючих суб'єктів, оскільки оборотний капітал господарств виступає рушієм розвитку та удосконалення операційної й фінансової його діяльності. З метою подальшого функціонування такого підприємства, необхідно мати достатній рівень обігових коштів поряд із наявними трудовими і ресурсним потенціалом.

На підставі аналізу економічного стану ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області, бачимо, що підприємство працювало у 2020-2022 рр. на належному рівні. Зокрема, зросла первісна вартість основних засобів (на 18,6%), збільшилась чисельність працівників (на 12,0%). Також, зросли такі показники як собівартість реалізованої продукції та виручка від реалізації продукції. Зростання собівартості було більш суттєвим і становило 62,5% за досліджуваний період. Зростання виручки за цей же період складало 49,5%. Однак, зважаючи на те, що у підприємства були значні операційні та інші витрати, результуючий показник чистого прибутку був приблизно на тому ж рівні, що й кожного року, а саме його зростання було досить незначним і складало 4,3%.

Слід відмітити, що впродовж 2020-2022 рр. у ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області зріс загальний обсяг майна на 3811,5 тис. грн. (на 14,8%). Також констатуємо, що зростання необоротних активів відбулося на суму 1301,6 тис. грн., або на 7,4% та збільшення оборотних активів було більш суттєвим – на 30,4%, і в грошовому еквіваленті складало 2509,9 тис. грн. на кінець звітного періоду. Стосовно частки оборотних і необоротних активів у загальній структурі майна господарства за 2022 р., бачимо що більша питома вага належить необоротним активам, а це - 63,6%, а оборотні активи займають

дещо меншу частку - 36,4% відповідно.

Щодо динаміки джерел коштів, то видно, що значення показника власного капіталу протягом 2020-2022 рр. збільшилося на 4529,8 тис. грн., або на 20,3% відповідно. Обсяг позичених коштів у 2022 р. збільшилась порівняно з 2020 р. на 966,7 тис. грн., а значення показника кредиторської заборгованості у 2022 р. зменшилося удвічі і складало 1700,6 тис. грн., що на 1685,0 тис. грн. менше, ніж було у 2020 р. Позитивна динаміка зменшення розміру кредиторської заборгованості вказує на зміцнення фінансової стійкості ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області.

Стосовно структури капіталу господарства, відмітимо, що власний капітал у досліджуваному нами підприємстві займає 91,0%, а позичені кошти та кредиторська заборгованість відповідно 3,3, та 5,7% у загальній структурі майна. Це вказує на хороші результати господарювання і фінансово стійке становище впродовж аналізованого періоду.

Позитивним фактом є зменшення як майже 2 рази обсягу кредиторської заборгованості. Таку тенденцію слід обґрунтовувати умінням ефективно керувати своїми вхідними та вихідними грошовими потоками та оптимізує виробничу діяльність.

Формування та використання активів у ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області проохить із використанням таких принципів, як ефективність, ліквідність, ризикованість і рентабельність. Із їх використанням можливим є забезпечення ефективності і результативності функціонування агрофірми, та запобігання можливих несприятливих ризиків та мінімізації наявних.

Вартість основних засобів у ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області за аналізований період зросла на 18,6% і на кінець 2022 р. їх вартість становила 23828,8 тис. грн, що на 3740,3 тис. грн більше у порівнянні із 2020 р. На цій основі, робимо висновок про значення фактичних показників таких як фондоозброєність та

фондовіддача. Вони, відповідно у період з 2020 р. по 2022 р. також мали тенденцію до зростання. Так, показник фондовіддачі коливаючись, зростав від 0,59 п. до 0,75 п, що зумовило його відхилення у сторону збільшення на 27,1%. Стосовно значення показника фондоозброєності, то тут аналогічна ситуація простежувалася: у підсумку за досліджуваний період зріс на 47,5 тис. грн або 5,9 % відповідно. Дещо іншою була тенденція у показника фондомісткості, значення якої, коливаючись, зменшилися на 20,7% у 2022 р. по відношенню до 2020 р. Таку ситуацію пояснюємо можливістю ПП «ПАФ «Винниківська» нарощенням ефективності використання основних виробничих фондів, в т. ч. основних засобів.

Значення показників ділової активності у ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області мають тенденцію як до збільшення, так і до зменшення значень деяких показників. Обсяг виручки від реалізації виробленої продукції зріс у 2022 р. на 5868,1 тис. грн у порівнянні із 2020 р. Також слід зазначити, що приємно нас здивувала тенденція до зменшення обсягів як дебіторської, так і кредиторської заборгованостей, а це на 60,6 % та 49,8% відповідно впродовж 2020-2022 рр. Таке явище пояснимо зростанням обсягу оборотних активів. Якими б обсягами і сумами не зростало значення цього показника, але зрушення в сторону збільшення не може не сигналізувати про правильне управління вхідними й вихідними грошовими потоками у ПП «ПАФ «Винниківська».

Отже, з метою підвищення ефективності використання активів, що є важливим фактором покращення фінансового стану ПП «ПАФ «Винниківська» Львівського району Львівської області, рекомендується:

- Забезпечити необхідну ліквідність оборотних активів, оскільки це дозволить підтримувати визначений рівень платоспроможності підприємства та своєчасно виконувати поточні фінансові зобов'язання.
- Ефективно використовувати тимчасово вільні кошти шляхом їх інвестування в короткострокові фінансові інструменти, що принесе додатковий прибуток.

- Скоротити час знаходження активів у виробничих запасах за рахунок оптимізації системи управління запасами та впровадження нових технологій.

- Скоротити виробничий цикл, що дозволить прискорити реалізацію продукції та зменшити потребу в оборотних коштах.

- Прискорити реалізацію продукції в частині поліпшення маркетингової політики та вдосконалення системи роботи з клієнтами.

- Збільшити виробництво продукції та прибутку, що призведе до підвищення рентабельності використання активів.

Впровадження заходів щодо підвищення ефективності використання активів дозволить підприємствам покращити своє фінансове становище та підвищити конкурентоспроможність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Азаренкова Г. М., Журавель Т. М., Михайленко Р. М., Фінанси підприємств: навч. посібн. К.: Знання-Прес. 2009. 299 с.

1. Азарова А. О., Рузакова О. А. Підходи до формалізації механізму оцінювання фінансового стану підприємства. *Фінанси України*. 2012. №12. С.121-129.

2. Бас Ю. В. Теоретичні основи формування фінансової стратегії підприємства. *Наука і економіка*. 2016. Вип. 1 (41). С.73-78.

3. Безбородова Т. В. Удосконалення механізму управління фінансовими ресурсами підприємств. *Держава та регіони*. 2016. № 5. С. 21-23.

4. Безгінова Л. І. Формування оптимальної структури капіталу в підприємствах роздрібно́ї торгівлі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата екон. наук. Харків, 2006. 239 с.

5. Берехтіна Л. О. Економічна сутність оборотного капіталу підприємства. *Держава і регіони Серія: Економіка і підприємництво*. 2015. № 6. С. 378-381.

6. Білозор Л. В. Об'єктний контроль за нематеріальними активами в бухгалтерському обліку. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2010. №2. С. 5-12.

7. Бланк О. І., Ситник Г. В., Андієць В. С. Управління фінансами підприємств. 2-ге вид., переробл і доповн. Київ: Київ.нац.торг.-економ.ун-т, 2017. 792 с.

8. Бондаренко О. С. Методологічні основи управління оборотними активами підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2008. № 4. С. 40-44.

9. Бондаренко О. С. Управління поточними активами: теоретичні основи та практичне застосування. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2005. № 3 (66). С. 51-56.

10. Вареник В. М., Євтушенко Я. С. Діагностичний аналіз ефективності управління активами підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. Вип. 1. 2018. С. 117-122.

11. Гнатишина Н. Д. Особливості формування необоротних активів на торговельних підприємствах. вид. Тернопіль . *Економічна думка*, 2009. С. 251-252.
12. Городянська Л.В. Відтворення основних засобів на підприємствах України : *монографія*. К.: КНЕУ, 2008. 224 с.
13. Гринкевич С. С. Економічні основи стратегічного управління фінансовою стійкістю підприємств в умовах ринкових перетворень. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2015. Вип. 18.5. С. 110-114.
14. Грицюк Е. О., Ляшенко А. Ф., Гнатишина Н. Д. Окремі аспекти формування необоротних активів підприємства. *Науковий вісник КНТЕУ*. Чернівці: ЧТЕІ КНТЕУ, 2011. Вип. III. Економічні науки. С. 161-169.
15. Губачова О. М., Мельник С. І. Облік у зарубіжних країнах: Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 432 с.
16. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. *Методологія наукових досліджень: підручник*. В-во: Право. 2023. 368 с.
17. Довгань Л. Є., Пастухова В. В., Савчук Л. М. *Корпоративне управління: навч. посібн.* К.: Кондор. 2015. 180 с.
18. Довганюк Н. В. *Методологія визначення та методика аналізу економічної ефективності використання та відтворення основних засобів аграрного сектору економіки: навч. посіб.* К. : Центр навчальної літератури, 2018.-76 с.
19. Драгун Л. М., Левченко В. Ф., Бондаренко О. Л. Удосконалення аналізу ефективності використання обігових підприємства. *Фінанси України*. 1998. № 12. С. 12-20.
20. Євтушевський В. А. *Корпоративне управління: підручник*. К.: Знання. 2016. 406 с.
21. Євтушенко М. Ю., Хижняк М. І. *Методологія та організація наукових досліджень: навч. посібн.* В-во: ЦУЛ. 2019. 350 с.
22. Єрмаков О.Ю., Ярковий А.О. *Навчально-методичний посібник до вивчення дисципліни «Основи наукових досліджень в економіці» для*

студентів галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво» спеціальностей 6. 030504 «Економіка підприємства», 6.030508 «Фінанси та кредит», 6.030509 «Облік і аудит» ОКР „Бакалавр”. К.: НУБіП України. 2013. 31с.

23. Жежера М. Порівняльна характеристика методики проведення аналізу фінансового стану підприємства в Україні та за кордоном. *Економіка. Фінанси, право*. 2012. №5. С. 128-152.

24. Закон України „Про підприємництво”, затверджений Постановою ВРУ №785-12 від 26.06.90 р. (із змінами № 191-VIII від 12.02.2020 р.).

25. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16.07.1999 р. (із змінами та доповненнями № 2435-IX від 19.07.2022р.) Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

26. Зубков С.О. Класифікація необоротних активів торговельних підприємств. *Торгівля і ринок України: Темат. зб. наук. праць*. Донецьк: ДонДУЕТ. 2013. Вип. 19. Т.3. С. 141-146.

27. Зятковський І.В. Фінанси підприємств : навч. пос. 2-е вид. К.: Кондор, 2017. 364 с.

28. Іванова М. І. Системний підхід до управління оборотними коштами. *Академічний огляд*. 2007. № 1. С.48–53.

29. Ізмайлова Н. В. Управління оборотними активами підприємств: автореф. дис. канд .екон. наук: 08.00.08. К.: КНЕУ ім. В. Гетьмана. Київ. 2009. 20 с.

30. Кірдіна О. Г. Управління оборотними активами підприємств. *Вісник економіки, транспорту і промисловості*. 2013 № 43. С. 133-137

31. Климчук С. В. Напрями оцінки руху грошових коштів як визначальної компоненти фінансової стійкості. *Економіка АПК*. 2016. № 9. С. 52-59.

32. Кодацький В. П. Шляхи ефективного управління оборотними активами промислових підприємств. *Актуальні проблеми економіки*. 2010. № 4. С. 271-274.

33. Краївська І. А. Облік у зарубіжних країнах: *Конспект лекцій*. Харків: ХНАМГ. 2011. 243 с.
34. Крамаренко Г. О., Чорна О. Є. Фінансовий менеджмент. Підручник. Дніпропетровський університет економіки та права. К.: Центр навчальної літератури, 2016. 520 с.
35. Кремень О. І., Мосійчук Р. Л., Кремень В. М. Комплексний аналіз ефективності управління активами підприємства. *Бізнес Інформ*. 2019. №8. С. 202–210. Режим доступу: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-8-202-210>
36. Куцик В. І., Медвідь Я. Я. Особливості формування активів торговельного підприємства в сучасних умовах. *Вісник НЛТУ*. В. 18. 2019. С. 169-172.
37. Кучер В. А. Визначення структури показників ефективності промисловості. *Економіка промисловості*. 2017. № 1 . С. 71-77.
38. Лондар С. Л., Тимошенко О. В. Фінанси: навч. посіб. Вінниця: Нова книга. 2018. 384 с.
39. Масловська Л. Ц., Недільська Л. В. Оптимізація структури фінансових ресурсів. *Економіка АПК*. 2009. № 10. С. 112-119.
40. Нагорний О. Є. Система управління активами як релевантний чинник ефективного розвитку підприємства. *Економічні науки. Серія «Економіка та менеджмент»*. 2014. Вип. 11. С. 223-233. Режим доступу: file:///D:/User/Downloads/ecnem_2014_11_25.pdf
41. Носов П. Л. Сучасна класифікація оборотних активів. *Економіка і держава*. 2010. № 7. С. 43-46.
42. Олійник Т. О., Мірошніченко О. В. Основні напрямки підвищення ефективності управління активами. *Інвестиції: практика да досвід. Серія «Економічні науки»*. 2014. № 21. С. 73–77. Режим доступу: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=4037&i=13>
43. Островська Г., Квасовський О. Аналіз практики використання зарубіжних методик (моделей) прогнозування ймовірності банкрутства підприємств. *Галицький економічний вісник*. 2016 р. № 2 (31). С. 99-111.

44. Панадій О. П. Наукові підходи до класифікації оборотних активів. *Облік і фінанси АПК*. 2011. № 4. С.60-65.
45. Петрунь Н. В. Особливості управління оборотними активами сільськогосподарських підприємств. *Аграрний вісник Причорномор'я*. Режим доступу:
http://lib.osau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1336/1/25_2009_Smyrnova.pdf
46. Поддєрьогін А. М., Білик М. Д, Буряк Л. Д. Фінанси підприємства. Підручник / А.М. Поддєрьогін, та ін. ; Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. – 5-е вид., перероб. та допов. К.: КНЕУ, 2007. 546 с.
47. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства..Підручник. К.:КНЕУ, 2009. 456с.
48. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджений наказом Міністерства фінансів України №87 від 31.03.99р.(зі змінами № 18 від 12.01.2023 р.).
49. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 «Звіт про фінансові результати», затверджений наказом Міністерства фінансів України №87 від 31.03.99р.(зі змінами № 1591 від 09.12.2019 р.).
50. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи». Наказ Міністерства фінансів України N18 (z0171-23) від 12.01.2023 р. (із змінами та доповненнями). Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99#Text>
51. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджений наказом Міністерства фінансів України № 87 від 31.03.99р.(зі змінами № z 0751-99 від 01.01.2023 р.)
52. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затверджений наказом Міністерства фінансів України №87 від 31.03.99р.(зі змінами № z 0725-99 від 03.11.2020 р.)
53. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції», затверджений наказом Міністерства фінансів України №87 від 31.03.99р.(зі змінами № z 0284-00 від 03.11.2020 р.)

54. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Запаси», затверджений наказом Міністерства фінансів України №87 від 31.03.99р.(зі змінами № z0765-99 від 03.11.2020 р.)

55. Потій В. З., Бабяк Н. Д., Жолнерчик Г. Ю. та ін. Фінанси підприємств: тести, задачі, методичні рекомендації: навч. посібн. Київський національний економічний ун-т . К. : КНЕУ. 2005. 244 с.

56. Рєпіна І. М. Управління активами підприємства: *автореф. дис. доктора .екон. наук*: 08.00.04. К.: ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана». Київ. 2014. 33 с.

57. Самсонов В. В., Сільвестров А. М., Тачиніна О. М. Методологія наукових досліджень та приклади її використання: навч. посібн. К.:НУХТ, 2022. С. 8-12.

58. Самсонова К. В. Фактори впливу на фінансову стійкість підприємства. *Збірник наукових праць Кіровоградського НТУ*. 2017. № 4. С. 125-134.

59. Смирнова Н. В. Концептуальні основи стратегічного управління активами організації. *Вісник Харківського національного аграрного університету м. В. В. Докучаєва Серія «Економічні науки»*. 2013. № 8. С. 156-162.

60. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств: навч. посібн. К.:Ельга, Ніка-Центр. 2002. 360с.

61. Худякова Г. О. Аналіз та оптимізація структури оборотних активів аграрних підприємств. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка та менеджмент»*. 2013. Вип. 12. С. 187-194.

62. Чайка В. Порівняльна характеристика світових моделей бухгалтерського обліку та фінансової звітності. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2010. № 3. С.49-54.

63. Черевко Г. В., Горбонос Ф. В., Іваницька Г. Б., Павленчик Н. Ф. Економіка підприємств: Навчальний посібник. За Заг. ред. Г.В. Черевка.- Львів: Априорі, 2007.384 с.